

PRE TURIEC .SK

STRANA 13

VIETE, ČO JE
PORTÁL ZDRAVIA?

STRANA 10

KTO DOSTANE 5 000 EUR?

STRANA 7

PRIEMYSLOVKA:
9 000+ PODPISOV. ČO ĎALEJ?

STRANA 24

KAM ZA KULTÚROU
V OKTÓBRI?

Osem ľudí, osem priorít pre Turiec

Do krajského zastupiteľstva kandiduje za Spojených pre Turiec osem ľudí. Každý z nich prichádza s inou životnou aj profesijnou skúsenosťou, iným vzdelaním a vlastným pohľadom na región. Spája ich však skúsenosť so samosprávou a presvedčenie, že spolupracou sa dá pre Turiec dosiahnuť viac. Cieľom je hľadať riešenia, ktoré budú prínosom pre celý región.

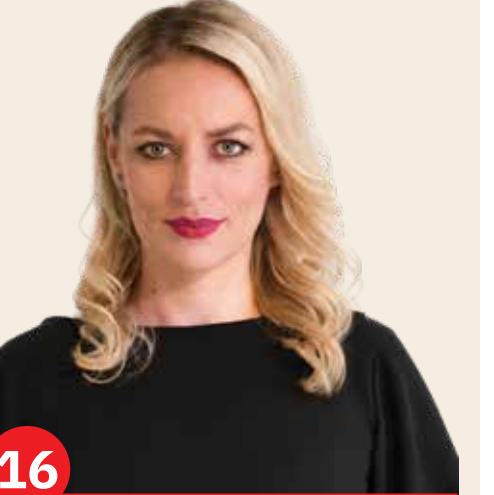
Spoločne prinášajú program postavený na témach, ktoré sú pre Turiec dôležité. Školstvo, zdravotníctvo, doprava, šport, kultúra, cestovný ruch, podpora miest a obcí aj férové investície do regiónu. Spája ich aj rovnaký pohľad na to, ako chcú politiku robiť. S rešpektom k ľuďom, zodpovedne, s odvahou stáť si za svojimi rozhodnutiami a zároveň ich vedieť otvorene vysvetliť. Vždy odborne a vždy slušne.

Turiec, FOTO: Jakub Chovanec

Deň tradičných jedál obce Vrúcko. Zľava: Adam Žilák, Lenka Šlučová, Roman Kubala, starosta Vrúcka František Hídeg, Marína Gallová a Vladimír Čambor.

 <div>2</div> PharmDr. Marcela Balošáková, MBA <div>DOKTORKA FARMÁCIE · MEDICÍNSKO VEDECKÁ KONZULTANTKA · POSLANKYŇA MESTA MARTIN KRAJ A MESTO</div> <div>Zdravotná starostlivosť bližšie k ľuďom</div> <p>Celý profesionálny život sa pohybuje v medicíne, vede a vzdelávaní zdravotníkov. V meste pomohla obnoviť Mestský parlament mladých a v skupine Zelená pre Martin pracovala na vodozádržných opatreniach. V kraji presadzuje Portál zdravia ŽSK, kamenný hospic v Turci, rozvoj následnej a terénnej starostlivosti a podporu duševného zdravia mladých. Strana 12</p>	 <div>7</div> Ing. Vladimír Čambor <div>STAROSTA KLÁŠTORA POD ZNIEVOM KRAJ · KANDIDUJE AJ NA STAROSTU OBCE KLÁŠTOR POD ZNIEVOM</div> <div>Silné obce sú základ silného Turca</div> <p>Za štyri roky priniesol do Kláštoru pod Znievom investície za viac ako 11 miliónov eur, od čisticky odpadových vôd po zberný dvor. Opäť kandiduje na starostu. V kraji chce župnú päťtisícicu pre miestne projekty a pri verejnoprospešných stavbách obcí vecne bremená na pozemkoch kraja bezodplatne alebo za symbolický poplatok. Strana 11</p>	 <div>9</div> Mgr. art. Karol Čičmanec, ArtD <div>STAROSTA OBCE BLATNICA KRAJ · KANDIDUJE AJ NA STAROSTU OBCE BLATNICA</div> <div>Kultúra ako neodmysliteľná súčasť identity Turca</div> <p>Ľstmy rok vedie Blatnicu. Predtým učil na Akadémii umení v Banskej Bystrici a desať rokov pôsobil v Slovenskom komornom divadle v Martine ako herec a manažér obchodu a prevádzky. Chce lepšie prepájať kultúrne inštitúcie, obce a organizátorov v celom Turci. Jedným z konkrétnych cieľov je spoločné kultúrne leto pre celý región – prehľadný program podujatí od júna do septembra, ktorý spojí kultúru naprieč Turcom. Strana 15</p>	 <div>16</div> JUDr. Marína Gallová <div>ADVOKÁTKA · SPRÁVKYŇA · POSLANKYŇA MESTA MARTIN KRAJ A MESTO</div> <div>Školy sú investícia do budúcnosti našich detí</div> <p>Advokátka, konkurzná a reštrukturalizačná správkyňa, poslankyňa mesta Martin a predsedníčka Výboru mestskej časti Ladoveň, Jahodníky, Tomčany. V Martine žije a vychováva dve deti. V kraji chce moderné odborné školy prepojené s praxou, firmami a vysokými školami, viac možností pre študentov získať skúsenosti aj v zahraničí a najmä dôvod vrátiť sa po štúdiu domov. Priemyslovka podľa nej nepotrebuje ďalšie sťahovanie, ale modernizáciu. Strana 6</p>
---	---	---	--

 <div>27</div> Mgr. Roman Kubala <div>STAROSTA OBCE BYSTRICA KRAJ · KANDIDUJE AJ NA STAROSTU OBCE BYSTRICA</div> <div>Turiec ako celoročná turistická destinácia</div> <p>Narodil sa v Martine, vyrastal v Bystrici a dnes ju vedie ako starosta. Pôsobil v školstve, kde učil fyziku, a dlhé roky pracoval v polícii, najmä v kriminalistike. Hrával futbal a venoval sa aj tréновaniu detí. Opäť kandiduje za starostu Bystrice. Turiec chce rozvíjať ako atraktívnu turistickú destináciu počas celého roka. Strana 16</p>	 <div>36</div> Mgr. Lenka Šlučová <div>ŠTÁTNÁ ZAMESTNANKYŇA MINISTERSTVA DOPRAVY SR · ZÁSTUPKYŇA STAROSTU HORNÉHO KALNÍKA KRAJ</div> <div>Doprava, ktorá spojí celý Turiec</div> <p>Viac ako tridsať rokov žila v Martine, dnes žije v Hornom Kalníku. Na Ministerstve dopravy SR sa venuje verejnému obstarávaniu, predtým pôsobila na Jeseňovej lekárskej fakulte. Chce lepšie dopravné spojenia, systematickú prípravu cyklotrás a bezpečnejšiu každodennú dopravu v celom Turci. Strana 5</p>	 <div>37</div> Ing. Stanislav Thomka, MBA <div>PROJEKTOVÝ MANAŽÉR · ZÁSTUPCA PRIMÁTORA · POSLANEC MESTA A KRAJA KRAJ AJ MESTO</div> <div>Najďalej sa dostaneme spolupracou</div> <p>Začínal v akademickej samospráve, neskôr sa stal poslancom mesta aj kraja a štyri roky pôsobil ako zástupca primátora Martina. Presadzuje verejný a zrozumiteľný prehľad investícií Žilinského samosprávneho kraja v jednotlivých regiónoch a silnejšiu spoluprácu kraja s mestami a obcami Turca. Férovosť podľa neho neznamená, že každý región musí dostať presne rovnakú sumu, ale že pravidlá majú byť jasné a zrozumiteľné. Strana 4</p>	 <div>45</div> Mgr. Adam Žilák <div>ZDRAVOTNÍK · BÝVALÝ PROFESIONÁLNY ŠPORTOVEC · ZÁSTUPCA PRIMÁTORA MARTINA KRAJ A MESTO</div> <div>Kto športuje, vyhráva aj mimo ihriska</div> <p>Bývalý profesionálny športovec, ktorého kariéru zmenilo zranenie a priviedlo k fyzioterapii. Dnes je zdravotníkom a zástupcom primátora Martina. Chce strednú športovú školu v Martine a pravidelnú finančnú podporu pre deti, ktoré športujú v kluboch – na tréningy, dopravu, vybavenie či športoviská. Strana 6</p>
--	--	---	---

KTO ČO RIEŠI

- **MESTO A OBCE:** materské a základné školy, chodníky a miestne cesty, zeleň, ihriská, mestská polícia, MHD v Martine, územný plán, mestské pozemky a nájomné byty.
- **ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ:** stredné školy, cesty II. a III. triedy a mosty na nich, prímestská autobusová doprava, cyklotrasy regionálneho významu, časť sociálnych služieb, povolenia pre ambulancie, krajské kultúrne inštitúcie a dotácie pre obce.
- **ŠTÁT:** diaľnice a rýchlostné cesty, cesty I. triedy, platy učiteľov, zákony a pravidlá pre školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby a ďalšie oblasti.

V našom krajskom programe sa držíme kompetencií ŽSK. Hovoríme o tom, čo môže kraj reálne ovplyvniť a za čo môžu krajskí poslanci nieť zodpovednosť.

KDE SA KRAJ A MESTO STRETÁVAJÚ

- **BÝVANIE:** mesto stavia nájomné byty, kraj môže ponúknuť vhodné pozemky.
- **ZDRAVIE:** ambulancie povoluje kraj, mesto môže vytvárať podmienky pre lekárov a zdravotníkov.
- **ŠKOLSTVO:** mesto zriaďuje základné školy, kraj stredné školy. Spolu môžu lepšie prepájať vzdelávanie, šport aj potreby regiónu.

krajská. Musia na seba nadväzovať.

- **CESTOVNÝ RUCH:** mesto, obce aj kraj môžu spoločne prepájať turistické ciele, cyklotrasy, kultúru, šport a propagáciu Turca.
- **SOCIÁLNE SLUŽBY:** časť zariadení a služieb zabezpečujú mestá a obce, časť kraj. Dôležité je, aby na seba nadväzovali.

KDE NÁS NÁJDETE

Celý program pre Turiec aj pre Martin, profily všetkých kandidátov a aktualita z kampane nájdete na jednom mieste. Sledujte nás, napíšte nám a zapojte sa.

WEBFACEBOOKINSTAGRAME-MAIL

www.preturiec.skSpojení PRE Turiec@spojenipreturiecinfo@preturiec.sk

NASKENUJTEMOBILOM

AKO VOLÍŤ DO KRAJA

Zakrúžkujte najviac 8 kandidátov. Lístok pre voľbu poslancov Zastupiteľstva ŽSK, volebný obvod č. 6. Viac krúžkov znamená neplatný hlas.

Pri krúžkovaní si všimajte aj krstné meno a číslo.

Náš kandidát je Roman Kubala, č. 27.

KANDIDÁTI SPOJENÍ PRE TURIEC:

2	MARCELA BALOŠÁKOVÁ	27	ROMAN KUBALA
7	VLADIMÍR ČAMBOR	36	LENKA ŠLUČOVÁ
9	KAROL ČIČMANEC	37	STANISLAV THOMKA
16	MARÍNA GALLOVÁ	45	ADAM ŽILÁK

ROZHOVOR

Najďalej sa dostaneme spoluprácou

Stanislav Thomka je zástupca primátora Martina a poslanec Žilinského samosprávneho kraja, ktorý kandiduje do kraja aj do mesta. Hovorili sme o tom, čo ho naučila radnica, čo znamená férovosť investícií a prečo by Turiec nemal fungovať každý sám za seba.

Stanislav Thomka je zástupcom primátora Martina a poslancom Žilinského samosprávneho kraja. Vo verejnom živote pôsobí od čias akademickej samosprávy, neskôr sa stal poslancom mesta Martin a kraja. Profesijne sa venuje projektovému manažmentu a blízko má aj k umeniu, kde ho najviac baví spájanie umelcov a ich tvorby.

Verejnému životu sa venujete prakticky od vysokej školy. Čo vás pri ňom drží dodnes?

Začínal som ešte v akademickej samospráve, neskôr som sa stal poslancom mesta Martin, poslancom Žilinského samosprávneho kraja a posledné štyri roky pôsobím ako zástupca primátora. Za tie roky som pochopil, že verejná služba má zmysel vtedy, keď po nej zostane konkrétny výsledok. Nestačí hovoriť o tom, čo by sa malo urobiť. Treba vedieť veci pripraviť, nájsť pre ne podporu a dotiahnuť ich.

Čo vás práca zástupcu primátora naučila najviac?

Najmä spolupráci. Mesto je veľký organizmus a žiadny väčší výsledok nie je dielom jedného človeka. Potrebujete poslancov, pracovníkov mesta, odborníkov, mestské organizácie aj partnerov mimo

samosprávy. A presne to isté podľa mňa platí pre celý Turiec.

Prečo chcete túto skúsenosť ďalej využívať aj na kraji?

Pretože veľa dôležitých rozhodnutí pre Turiec vzniká práve na krajskej úrovni. Stredné školy, doprava, sociálne služby, kultúrne inštitúcie či investície. Chcem, aby sme pri spoločných témach nevystupovali ako Martin proti obciam alebo jedna obec proti druhej, ale aby sme vedeli pomenovať priority celého Turca a spoločne ich presadzovať. Chcem sa sústrediť na projekty, ktoré prebávajú inštitúcie, združenia a samosprávy.

„Férovosť neznamená, že každý región musí dostať presne rovnakú sumu. Znamená však jasné a zrozumiteľné pravidlá.“

Férovosť neznamená, že každý región musí dostať presne rovnakú sumu. Znamená však jasné a zrozumiteľné pravidlá. Malo by byť viditeľné, aké investície kraj pripravuje v jednotlivých regiónoch, podľa čoho určuje priority a prečo sa niektoré projekty realizujú skôr než iné. Turiec potrebuje mať pripravené kvalitné projekty a zároveň ľudí, ktorí ich dokážu pri rozhodovaní kraja presadzovať.

Čo podľa vás dnes Turiec potrebuje najviac, aby sa vedel posunúť dopredu?

Menej fungovať každý sám za seba a viac prepájať skúsenosti ľudí, ktorí už niečo riadili, pripra-

Jednou z tém, ktorú komunikujete, je férovosť investícií. Čo si pod tým má človek predstaviť?

KANDIDUJE DO KRAJA AJ DO MESTA

37 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

12 Mestské zastupiteľstvo Martin, volebný obvod Priekopa

vali projekty alebo niesli zodpovednosť za konkrétne rozhodnutia. Máme tu starostov, poslancov aj ľudí zo zdravotníctva, školstva, športu či kultúry. Každý prináša inú skúsenosť. Ak ich dokážeme spojiť pri spoločných témach, môžeme pre Turiec dosiahnuť viac.

V čom vidíte silu spoločného tímu?

Práve v tom, že každý z nás pozná inú oblasť a má inú skúsenosť. Niekoľko denne riadi obec, niekto mesto, ďalší sa profesionálne venuje zdravotníctvu, školstvu, športu alebo kultúre. Za posledné roky som sa pravidelne stretával na školeniach so starostami a primátormi a boli to vždy zmysluplné rozhovory, kde sme si vedeli navzájom poradiť a navzájom sa

inšpirovať. Je dôležité, že sa vieme dopĺňať a pri veciach, ktoré sú pre Turiec podstatné, postupovať spoločne.

Popri samospráve máte blízko aj k umeniu. Čo vám prináša?

Umenie mi ukazuje, aké zaujímavé veci môžu vzniknúť, keď sa podarí prepojiť ľudí z rôznych prostredí a krajín. V projektoch, ktorým sa venujem, ma vždy najviac bavila práve myšlienka spájania umelcov a ich tvorby. Dnes spolupracujem s viac ako 150 umelcami z 35 krajín sveta a mojim snom je otvoriť v Martine novú súkromnú galériu súčasného umenia. Umenie mi prináša radosť.

Čo chcete, aby si ľudia spájali s vašim menom?

Že sa snažím veci robiť odborne, slušne a dotiahnuť ich do výsledku. Za roky vo verejnom živote som sa naučil, že najďalej sa dostaneme spoluprácou. A práve túto skúsenosť chcem ďalej využívať pre Martin aj celý Turiec.

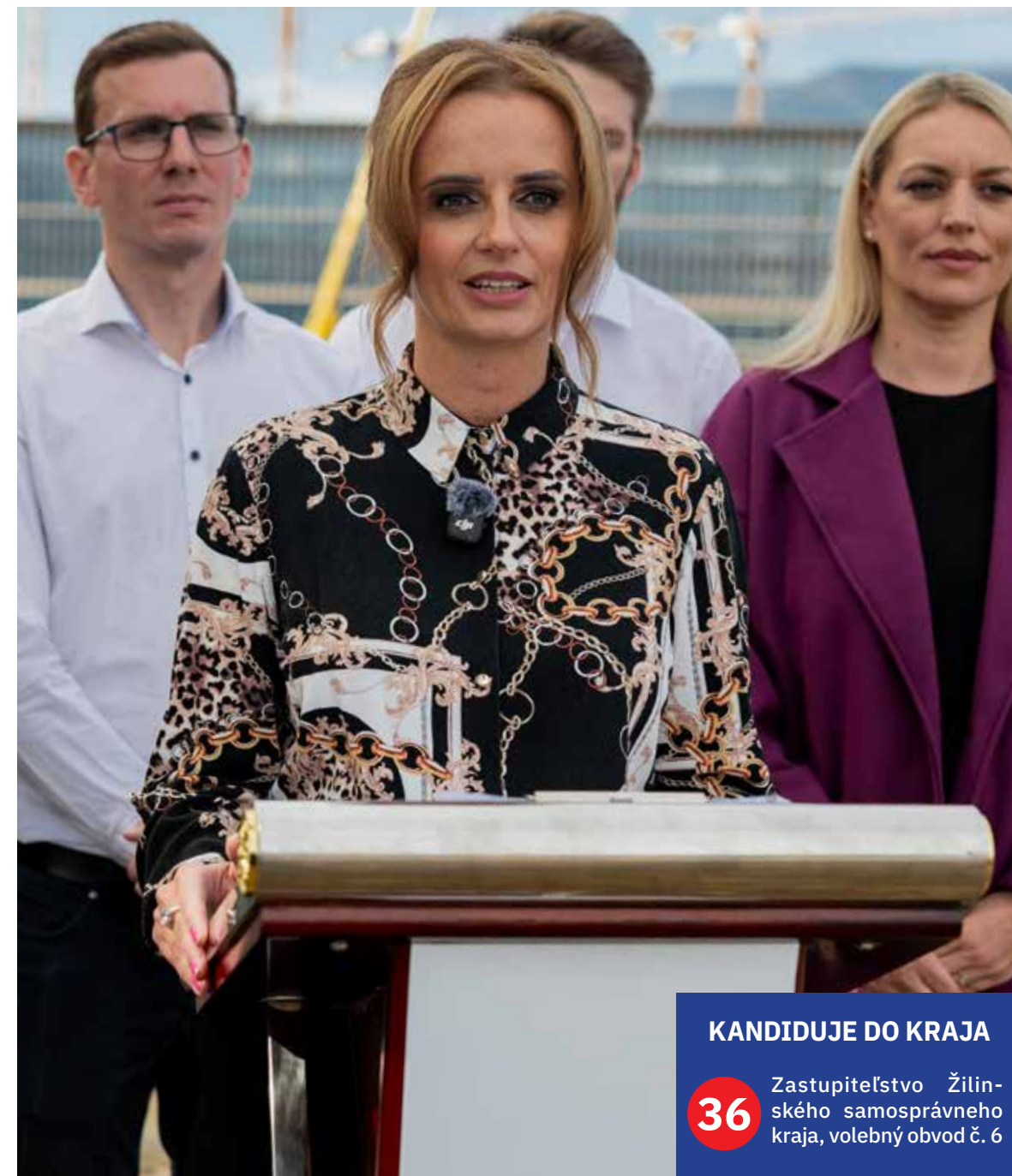
Medzinárodný výtvarný projekt spojený s výstavami a výdaním knihy BOOK WITH .ART

Veľká noc na pešej zóne.

Prihovor na Národnom cintoríne pri príležitosti výročia pochovávaní významných osobností

KANDIDUJE DO KRAJA

36 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

Doprava, ktorá spojí celý Turiec

Mgr. Lenka Šluhová pracuje na Ministerstve dopravy SR vo verejnom obstarávaní, v obci je zástupkyňou starostu a kandiduje do Žilinského kraja. Hovorili sme o tom, prečo sa dopravný projekt nezačína príchodom stavebných strojov, prečo treba dopravu vnímať ako sieť a čo pre ňu znamená Turiec.

Lenka Šluhová prežila viac ako tridsať rokov v Martine, dnes žije v malej turčianskej obci, kde pôsobí v obecnej samospráve ako poslankyňa obecného zastupiteľstva a zástupkyňa starostu. Profesijne prešla súkromným aj verejným sektorom, pracovala na Jeseniovej lekárskej fakulte v Martine a dnes pôsobí ako štátna zamestnankyňa na Ministerstve dopravy Slovenskej republiky v oblasti verejného obstarávania.

Práve spojenie skúseností zo štátnej správy a samosprávy jej umožňuje pozeráť sa na fungovanie regiónu z viacerých strán. Pozná život v meste aj v malej obci a zároveň vie, koľko prípravy, procesov a zodpovedností stojí za žiť pre Martin aj celý Turiec.

od nápadu k realizácii.

Za jednu z kľúčových oblastí pre budúcnosť Turca považuje dopravu. Nie iba stav jednotlivých ciest, ale spôsob, akým sú prepojené obce, mestá, verejná doprava, cyklotrasy a dopravná infraštruktúra celého regiónu.

Pri práci pre Žilinský samosprávny kraj sa chce venovať najmä rekonštrukciám ciest a mostov, kvalite dopravnej infraštruktúry, lepšej príprave projektov a bezpečnej cyklo dopravě. Zároveň chce, aby pri rozvoji regiónu nezostávali bokom menšie obce a aby sa pri rozhodovaní o investíciách prihliadalo na potreby ľudí v celom Turci.

Turiec je pre ňu domovom. Miestom, s ktorým sú spojené jej životné aj rodinné korene a pre

te, aké dôležité je dobré dopravné spojenie, kvalitná cesta či možnosť bezpečne sa dostať do Martina za prácou, školou, lekárom alebo službami. Aj preto dnes Turiec vnímam ešte viac ako jeden región, ktorý potrebuje fungovať prepojene.

Pracujete v štátnej správe a zároveň poznáte fungovanie samosprávy. Čo vám táto kombinácia prináša?

Najmä pohľad na veci z oboch strán. V samospráve veľmi rýchlo vidíte konkrétnu potrebu ľudí. V štátnej správe zase poznáte procesy a pravidlá, ktoré treba dodržať, aby sa projekt mohol uskutočniť. Naučilo ma to, že dobrý nápad je iba začiatok. Potom treba vedieť, ako ho pripraviť a reálne dostať do praxe.

Dopravu považujete za jednu z najdôležitejších tém Turca. Prečo?

Pretože sa dotýka prakticky každého. Každý deň sa presúvame za prácou, školou, lekárom či službami. A práve tu máme ešte veľký nevyužitý potenciál. Dopravu by sme nemali riešiť iba ako jednotlivé cesty alebo spoje, ale ako systém, ktorý má ľuďom umožniť spoľahlivo a bezpečne fungovať v celom regióne.

Pracujete na Ministerstve dopravy v oblasti verejného obstarávania. Čo vám táto skúsenosť hovorí o tom, ako by sa mala doprava riešiť?

Dopravný projekt sa nezačína v deň, keď prídu stavebné stroje. Predchádza mu príprava, projektová dokumentácia, majetkové vzťahy, povolenia, financovanie a verejné obstarávanie. Ak chceme výsledky, potrebujeme mať projekty pripravené vopred. Nestačí až vtedy, keď vznikne problém, začať premýšľať, čo s ním urobiť.

Čiže nestačí iba opravovať jednotlivé cesty?

Presne tak. Potrebujeme sa na dopravu pozeráť ako na sieť. Cesta, most, autobusová linka alebo cyklotrasa nemajú význam samy osebe. Musia na seba nadväzovať. Pri cestách a mostoch treba zároveň myslieť na ich stav, pravidelnú údržbu a pripravenosť rekonštrukcií. Najdrahšie riešenie je často to, ku ktorému pristúpime

až vtedy, keď je problém havarijný.

Kde vidíte najväčší priestor pre rozvoj Turca?

V tom, aby sme dopravu plánovali podľa toho, ako ľudia v Turci skutočne žijú a cestujú. Nejde len o jednotlivé cesty či spoje, ale o to, aby sa človek z menšej obce vedel spoľahlivo dostať za prácou, do školy, k lekárovi alebo za službami. Potrebujeme kvalitné cesty a mosty, lepšie nadväznosti verejnej dopravy a bezpečné cyklotrasy tam, kde dávajú zmysel. Ak budeme dopravu riešiť ako jeden systém pre celý Turiec, môže výrazne zlepšiť každodenný život ľudí aj ďalší rozvoj regiónu.

Prečo prikladáte taký význam cyklotrasám?

Pretože dobrá cyklotrasa nie je iba trasa na nedeľný výlet. Ak bezpečne prepája obce s mestom, školami, pracoviskami alebo dopravnými uzlami, môže slúžiť aj na každodennú dopravu. Zároveň podporuje cestovný ruch a robí región atraktívnejším aj pre návštevníkov.

Čo by ste chceli pri doprave presadzovať na krajskej úrovni?

Predovšetkým systematickú prípravu. Vedieť, ktoré cesty a mosty potrebujú zásah najskôr, pripravovať projekty dopredu a využívať možnosti externého financovania. A zároveň sa na jednotlivé investície nepozerať izolovane, ale podľa toho, aký význam majú pre fungovanie celého regiónu.

Čo môže spoločný postup ľudí z rôznych častí Turca priniesť?

Každý poznáme inú časť regiónu a vidíme iné potreby. Práve preto má význam tieto skúsenosti spojiť. Doprava je presne téma, pri ktorej hranice medzi jednotlivými obcami prestávajú dávať zmysel. Ľudia cestujú naprieč regiónom a tomu by mali zodpovedať aj riešenia.

Čo je pre vás osobne Turiec?

Domov. Viac ako tridsať rokov som žila v Martine, dnes žijem v malej turčianskej obci a o to viac vidím, ako veľmi sme navzájom prepojení. Chcem, aby sa v Turci dobre žilo bez ohľadu na to, či človek býva v meste alebo v malej obci. A dobré dopravné spojenie je jednou zo základných podmienok, aby to tak bolo.

Oslavy výročia DHZ v Jasene.

ROZHOVOR

Marina Gallová je s Martinom spojená celým svojím osobným aj pracovným životom. Žije tu, pracuje a vychováva dve deti. Záleží jej na tom, ako sa v Martine žije dnes, ale aj na tom, aké mesto tu zostane pre deti.

Ako mestská poslankyňa sa dlhodobo venuje najmä témam, ktoré ovplyvňujú každodenný život ľudí – chodníkom a cestám, parkovaniu, školám, športoviskám a ihriskám, bezpečnosti, zeleni či verejným priestorom. Ako predsedníčka Výboru mestskej časti Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany je takmer denne v kontakte s ľuďmi a ich podnetmi.

Profesijne pôsobí ako advokátka a konkurzná a reštrukturalizačná správkynia a je členkou skúšobného senátu Slovenskej advokátskej komory. Práca ju naučila počúvať, hľadať riešenia, obhájiť svoj názor a niešť zodpovednosť za rozhodnutia.

Pri rozvoji Martina podľa nej treba myslieť nielen na veľké projekty, ale aj na praktické fungovanie mesta a kvalitu každodenného života. Budúcnosť Martina zároveň nemožno oddeliť od budúcnosti celého Turca, preto sa pri krajských témach chce venovať aj spolupráci Martina s ďalšími mestami a obcami regiónu.

Martin je pre vás domovom aj pracoviskom. Čo sa zmení, keď človek začne svoje mesto vnímať aj z pozície poslankyne?

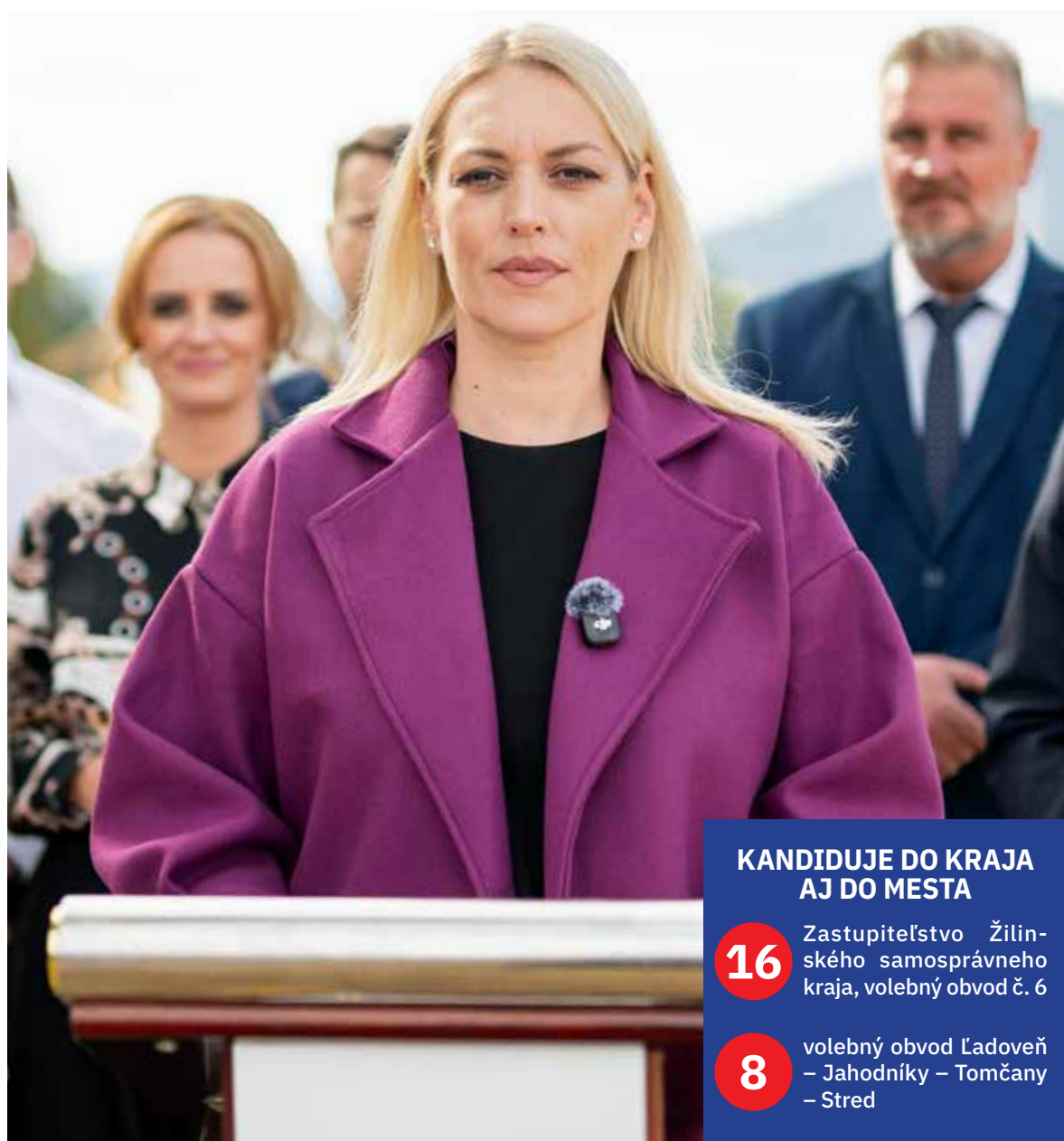
Začnete si oveľa viac všimáť veci, okolo ktorých ste predtým možno len prešli. Chodník, ktorý je v zlom stave, chýbajúci priechod, zanedbané ihrisko, problém s parkovaním alebo miesto, ktoré by mohlo byť zelenšie a príjemnejšie. Ako poslankyňa zároveň vidím, že za každou aj malou zmenou je veľa práce, komunikácie a niekedy aj trpezlivosti. Ale práve tie malé, konkrétne veci ľudia vo svojom každodennom živote pocítia najviac.

Ste takmer denne v kontakte s podnetmi ľudí. Čo vám táto skúsenosť ukázala o tom, čo obyvatelia od samosprávy najviac očakávajú?

Najmä to, aby ich niekto počúval a aby vedeli, čo sa s ich podnetom deje. Nie každý problém sa dá vyriešiť okamžite a nie každému sa dá vyhovieť. Ľudia však podľa mňa veľmi dobre vnímajú, keď s nimi komunikujete otvorene a snažíte sa hľadať riešenie. Samospráva nemá byť vzdialený úrad. Má byť čo najbližšie k ľuďom, pretože práve oni najlepšie poznajú miesto, kde žijú.

Často používate vetu „Malé zmeny robia veľký rozdiel“. Čo pre vás znamená v praxi?

Nemusí ísť vždy o miliónový projekt. Niekedy je to nový chodník, opravené ihrisko, bezpečnejší priechod, viac zelene, lavička alebo vyriešený problém, na ktorý obyvatelia upozorňovali dlhší čas. Jedna taká vec možno nezmení celé mesto, ale keď ich dokážeme robiť systematicky v jednotlivých mestských častiach, výsledok už vidieť. A najmä ho ľudia cítia v každodennom živote.

KANDIDUJE DO KRAJA AJ DO MESTA

16 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

8 volebný obvod Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany – Stred

Školy sú investícia do budúcnosti našich detí

Marína Gallová je advokátka, mestská poslankyňa a mama dvoch detí, ktorá kandiduje do mesta aj do kraja. Hovorili sme o tom, prečo sú školy investíciou do budúcnosti a čo ľudia čakajú od samosprávy.

Ako sa vaša práca advokátky premieta do práce v samospráve?

Právo vás naučí pozeráť sa na problém z viacerých strán. Nestačí povedať, čo by sme chceli. Tre-

ba vedieť, aké sú možnosti, kompetencie, pravidlá a aký postup môže viesť k výsledku. Zároveň som sa v práci naučila počúvať ľudí, argumentovať, hľadať rieše-

S ďalšími advokátkami a advokátkami pri bezplatnom právnom poradenstve.

nia a niešť zodpovednosť za rozhodnutia. To všetko je podľa mňa veľmi potrebné aj v samospráve. Aj preto som pomohla dotiahnuť do Martina Deň advokácie. Po prvý raz tu mohli ľudia bezplatne a bez objednania konzultovať svoje právne problémy s advokátkami, od rodinných a pracovných vecí až po dlhy. Prišlo veľa ľudí a to ukazuje, že takúto pomoc potrebujú. Na túto skúsenosť chcem nadviazať a pokračovať v nej.

Stretnutie na Memorandovom námestí.

Prečo ste sa po skúsenosti z mestského zastupiteľstva rozhodli venovať aj krajským témam?

Pretože pri práci v meste veľmi rýchlo zistíte, že množstvo dôležitých vecí Martin sám nerozhoduje. Stredné školy, viaceré sociálne služby, regionálna doprava či časť zdravotníckych tém sú spojené so Žilinským samosprávnym krajom. A zároveň Martin nemožno oddeliť od celého Turca. Ľudia denne cestujú medzi mestom a obcami za prácou, školou, lekárom či športom. Preto mi dáva zmysel riešiť niektoré témy spoločne za celý región.

Ktoré rozhodnutia kraja podľa vás ľudia v Turci najviac pocítia?

Veľmi konkrétne. V akom stave sú stredné školy a koľko sa do nich investuje. Aké autobusové spojenie má obec s Martinom. Aká je dostupnosť sociálnych a zdravotných služieb. V akom stave sú krajské cesty. Ale aj to, či dokáže kraj podporiť šport, kultúru a život v menších obciach. Župa môže na prvý pohľad pôsobiť ľuďom vzdialenejšie než mesto či obec, ale jej rozhodnutia sa ich života dotýkajú každý deň.

Jednou z tém, ktorým sa venujete, je školstvo. Čo by sa malo v krajskom školstve v Turci zmeniť?

Chcem, aby sme sa na naše školy pozerali ako na investíciu do budúcnosti regiónu. Máme školy s tradíciou a kvalitnými učiteľmi, ale potrebujú moderné priestory, vybavenie a jasnú perspektívu. Pri martinskej Priemyslovke sme videli, aké dôležité je, aby mala škola podporu verejnosti. Teraz už podľa mňa nemá byť témou jej presúvanie, ale modernizácia a ďalší rozvoj. Rovnako chceme otvárať tému športovej triedy a ďalej rozvíjať zdravotnícke vzdelávanie v Martine. Mladí ľudia by mali mať čo najviac dôvodov kvalitne študovať doma.

Čo by ste chceli, aby sa o štyri roky dalo povedať o Martine a Turci?

Že sa tu veci pohli dopredu a že to ľudia vidia aj vo svojom bežnom živote. Že školy dostali lepšie podmienky, verejný priestor je príjemnejší, doprava funguje lepšie a mestá s obcami dokážu viac spolupracovať. A najmä by som chcela, aby mladí ľudia mali viac dôvodov povedať si: chcem tu zostať, pracovať, založiť si rodinu a žiť. To je podľa mňa jedno z najdôležitejších meradiel toho, či sa región rozvíja správnym smerom.

Dobré školy sú základ silného Turca

Martinská priemyslovka zostala vo svojej budove aj po búrlivej diskusii o jej presťahovaní v roku 2024. Dnes už otázka nestojí tak, kam školu presunúť, ale čo treba urobiť preto, aby sa mohla ďalej rozvíjať, modernizovať a poskytovať kvalitné technické vzdelanie ďalším generáciám študentov.

Martinská priemyslovka zostala vo svojej budove aj po búrlivej diskusii o jej presťahovaní v roku 2024. Dnes už otázka nestojí tak, kam školu presunúť, ale čo treba urobiť preto, aby sa mohla ďalej rozvíjať, modernizovať a poskytovať kvalitné technické vzdelanie ďalším generáciám študentov.

Stredná priemyselná škola technická patrí k školám, ktoré majú v Martine dlhú tradíciu. Vzdeláva mladých ľudí v odboroch ako mechatronika, elektrotechnika, logistika, technické lýceum či informačné a sieťové technológie. Každé ráno do nej prichádzajú študenti z Martina, okolitých obcí Turca aj spoza hraníc okresu.

ŠKOLA, KU KTOREJ SA ABSOLVENTI VRACAJÚ

Mnohé učebne a odborné priestory sú dnes pekne zrekonštruované a vybavené modernou technikou. Veľkú zásluhu na tom majú aj bývalí absolventi školy, ktorí jej pomáhajú materiálne aj finančne. Ak sa k škole absolventi hlásia aj po rokoch, je to jej najlepšia vizitka.

DEVÄTTISÍC PODPISOV ZA PRIEMYSLOVKU

V roku 2024 sa vážne diskutovalo o presťahovaní školy z jej súčasných priestorov a o jej organizačnom spojení s ďalšou školou. Proti sa postavili zamestnanci školy, rodičia, absolventi aj verejnosť. Petíciu za zachovanie priemyslovky podporilo viac ako deväťtisíc ľudí. Krajskí poslanci napokon vo februári 2024 navrhovanú zmenu neschválili a petíciu vyhovel.

Školy a škôlky potrebujú podporu a priestor rásť

Školy a škôlky nie sú len budovy. Sú to miesta, kde deti trávajú veľkú časť svojho dňa, učia sa, športujú, získavajú priateľstvá a postupne si vytvárajú vzťah k mestu, v ktorom vyrastajú. Investícia do ich prostredia je preto investíciou do budúcnosti celého Martina.

Na Ľadovni a v Jahodníkoch sa už podarilo viacero vecí posunúť. Pri ZŠ J. Kronera sa práve začína zatepľovanie školy, na ktoré sú zabezpečené finančné prostriedky. Dokončiť však treba obnovu športového areálu a ďalšou dôležitou témou je projekt novej telocvične, pre ktorú bude potrebné nájsť vhodné možnosti financovania. Šport a pohyb pritom nie sú len doplnkom vyučovania. Patria k zdravému detstvu a školy na ne potrebujú kvalitné podmienky.

Konkrétne investície pokračujú aj v MŠ J. Lettricha, kde boli schválené finančné prostriedky a začína sa zatepľovanie. Ani tým sa však potreby škôlky ne-

končia. Ďalej bude potrebné venovať sa vybaveniu dvora, herným prvkom a ďalším úpravám, ktoré zlepšia každodenné prostredie pre deti.

Pravidelne sme komunikovali aj so ZŠ Nade Hejnej a MŠ Jána Šimka, ktoré sa nachádzajú v mestskej časti Jahodníky. Dôležité je poznať konkrétne potreby priamo od vedenia škôl a postupne ich riešiť. V MŠ Jána Šimka sme už podporili viaceré menšie investície, napríklad žalúzie či opravu terasy. Popri takýchto praktických zásahoch však budú v ďalšom období potrebné aj väčšie investície, ktoré si vyžadujú dôslednú prípravu a hľadanie financií.

Stredná priemyselná škola technická v Martine.

Do niektorých učební pre havarijný stav strechy zateká.

MODERNÁ ŠKOLA POTREBUJE AJ MODERNÉ ZÁZEMIE

Najväčším problémom je dnes strecha. Jej stav je na niektorých miestach havarijný, do učební zateká a niektoré priestory preto nie je možné plnohod-

notne využívať. Toto už nie je otázka estetickéj obnovy, ale základného fungovania školy.

Vo svojej správe za školský rok 2024/2025 škola uvádza aj projekt zateplenia školského interiéru, ktorý existoval už od roku 2016 a v roku 2023 bol dopraco-

vaný. Schvaľovacím procesom však neprešiel.

ČO CHCEME PRE PRIEMYSLOVKU

Chceme presadzovať konkrétny plán ďalšej obnovy školy: investície do budov a internátu, energetických opatrení, odborných učební aj technického vybavenia. Veľké investície však nemôžu zostať iba na pleciach školy a ľudí, ktorí jej dobrovoľne pomáhajú. Tu musí prevziať svoju zodpovednosť aj zriaďovateľ. Investičné plány Žilinského samosprávneho kraja voči jednotlivým okresom majú byť transparentné.

Najlepšie školy nie sú iba tie, z ktorých absolventi odídu dobre pripravení. Sú to tie, ku ktorým sa aj po rokoch radi vracajú.

AJ ŠKOLY V STREDE POTREBUJÚ AKTÍVNU PODPORU

Osobitnú pozornosť si zasluhuje mestská časť Stred. Kým na Ľadovni a v Jahodníkoch sa v posledných rokoch darilo aj prostredníctvom poslancov podporovať konkrétne investície do škôl a škôlok, v Strede takáto aktívna a systematická podpora podľa nás chýbala. To sa musí zmeniť.

ZŠ P. Mudroňa funguje v sta-

rej budove, ktorá si vyžaduje postupnú modernizáciu. Riešiť treba tepelné úniky, malú telocvičňu aj ďalšie priestory školy. Pozornosť potrebuje aj MŠ Tajovského. Aj pri týchto školách má byť samozrejmosťou pravidelná komunikácia s vedením, pomenovanie konkrétnych potrieb a aktívna pomoc pri príprave projektov a hľadaní financií.

Úlohou poslanaťa totiž nie je iba hlasovať o hotových návrhoch. Mal by poznať školy a škôlky vo

svojom obvode, vedieť, čo potrebujú, a pomáhať posúvať ich projekty dopredu.

Dobrá škola nevzniká jednou veľkou investíciou. Vzniká z množstva krokov, ktoré sa robia pravidelne, premyslene a s jasným cieľom. Aby mali deti bezpečné, moderné a podnetné prostredie, v ktorom sa môžu učiť, športovať a rozvíjať svoj talent.

A práve o to ide. Ak dáme priestor rásť našim deťom, dáme priestor rásť aj Martine.

ROZHOVOR

Kto športuje, vyhráva aj mimo ihriska

Mgr. Adam Žilák je zástupca primátora mesta Martin, zdravotník a bývalý profesionálny športovec, ktorý kandiduje do mesta aj do kraja. Hovorili sme o tom, prečo pohyb patrí každému a ako môžu mesto a kraj pomôcť rodinám so športujúcimi deťmi.

Adam Žilák je Martinčan, vyštudovaný fyzioterapeut, bývalý profesionálny futbalista a dnes zástupca primátora mesta Martin. V Martine vyrastal, žije tu so svojou rodinou a vychováva dve deti.

Veľkú časť jeho života formoval šport, ktorý ho naučil disciplíne, vytrvalosti, ale najmä tomu, že dobré výsledky sú vždy spoločnou prácou viacerých ľudí. Po skončení športovej kariéry vyštudoval fyzioterapiu a témy zdravia, pohybu a prevencie zostali prirodzenou súčasťou jeho života aj práce.

V samospráve sa venuje najmä športu, podpore zdravého životného štýlu a projektom, ktoré zlepšujú každodenný život obyvateľov. Podieľa sa na organizácii Martinského dňa zdravia, Martinského behu zdravia, Turčianskych hier mládeže či mestských olympiády rekreačných športovcov.

Osobitný vzťah má k Priekope, kde vyrastal. V spolupráci s mestom, školou a kolegami sa podieľal na obnove areálu ZŠ s MŠ J. V. Dolinského. Z pôvodného školského priestoru vznikol modernizovaný areál so športoviskami, ktorý za stanovených podmienok využíva aj verejnosť. Medzi ďalšie témy, ktorým sa chce venovať, patrí pokračovanie obnovy športovísk či riešenie majetkových pomerov v lokalite Pažite a následný rozvoj tohto územia a návrat k využívaniu na športovo-rekreačnú činnosť.

Za dôležitú považuje aj spoluprácu mesta Martin, turčianskych obcí a Žilinského samosprávneho

kraja. Doprava, zdravotníctvo, školstvo ani šport sa totiž nekončia na administratívnych hraniciach mesta. Ich rozvoj si vyžaduje spoločný prístup a dlhodobú spoluprácu.

Čo by ste povedali človeku, ktorý si myslí, že šport nie je preňho?

Že vôbec nemusí začínať veľkými výkonmi. Pre niekoho je to futbal, pre iného bicykel, prechádzka alebo čas strávený vonku s deťmi. Dôležité je nájsť si niečo, čo nás baví a k čomu sa radi vraciame. Nie každý musí byť športovec, ale pohyb by mal byť prirodzenou súčasťou nášho života. Aj preto mi záleží na tom, aby mali ľudia možnosti aktívne tráviť čas blízko svojho domova, bez ohľadu na vek.

Pri deťoch zdôrazňujete aj psychické zdravie. Prečo?

Pretože nie všetko, čo deti prežívajú, je na prvý pohľad vidieť. Dnes navyše vyrastajú vo svete, v ktorom majú telefóny, sociálne siete a množstvo informácií dostupných prakticky nepretržite. Často sa dostávajú k obsahu, na ktorý ešte nie sú pripravené, a v online priestore môžu naraziť aj na ľudí, ktorí zneužívajú ich dôveru.

Technológie zároveň ponúkajú okamžitú zábavu a rýchle odmeny. Pre deti je potom niekedy jednoduchšie zostať pri obrazovke, než ísť von a aktívne tráviť čas. Nechcem tým povedať, že technológie sú zlé. Musíme však hľadať zdravý rovnováhu.

Príhovor na podujatí Turčianske hry mládeže.

KANDIDUJE DO KRAJA AJ DO MESTA

45 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

15 Mestské zastupiteľstvo Martin, volebný obvod Priekopa

Šport v tomto zohráva dôležitú úlohu. Prináša kamarátstva, pravidelnosť, spoločné zážitky a pocit, že niekam patríte. Ako otec dvoch detí aj zdravotník považujem za dôležité zaujímať sa nielen o to, čo deti dokážu, ale predovšetkým o to, ako sa cítia.

Ako chcete lepšie podporiť pohybový rozvoj detí?

Chceme na školách rozšíriť pravidelné sledovanie pohybových zručností a fyzickej zdatnosti detí. Máme pripravený program, ktorý môže učiteľom pomôcť lepšie rozpoznať, v čom sa deti zlepšujú a kde potrebujú podporu. Nejde o porovnávanie detí medzi sebou ani o hľadanie budúcich šampiónov, ale o to, aby sme vedeli včas reagovať na ich potreby.

Zároveň chceme pokračovať v obnove školských dvorov a športovísk, aby mali deti kvalitné podmienky na pohyb priamo pri školách. Rovnako dôležité je vzdelávanie a podpora učiteľov,

ktorí s deťmi každodenne pracujú. Nestačí totiž postaviť nové ihrisko. Dôležité je aj to, ako ho dokážeme využívať a či si deti vytvoria vzťah k pohybu, ktorý im zostane aj v dospelosti.

Na úrovni kraja navrhujete príspevok na športujúce dieťa. Ako by mal fungovať?

Každý rodič, ktorý má doma malého športovca, vie, že pravidelné tréningy niečo stoja. Výstroj, cestovanie na zápasy, sústredenia či samotné fungovanie klubov. A práve kluby odvádzajú obrovský kus práce, často aj vďaka dobrovoľníkom.

Preto navrhujeme, aby Žilinský samosprávny kraj systematicky finančne podporoval kluby, ktoré pravidelne pracujú s deťmi a mládežou. Peniaze by smerovali priamo na ich činnosť a pomáhali by vytvárať lepšie podmienky na tréningy. Zmyslom je uľahčiť fungovanie klubov a znížiť finančnú záťaž, ktorú dnes nesú rodiny.

Martinický deň zdravia, ktorý Adam Žilák pomáha organizovať.

Prečo podporujete vznik športovej strednej školy v Martine?

Sám som si prešiel obdobím, keď bolo potrebné skĺbiť školu s každodennými tréningmi a zápasmi. Viem, aké náročné to dokáže byť nielen pre mladého športovca, ale aj pre jeho rodičov.

Dnes vidíme, že talentovaní mladí športovci odchádzajú z martinských klubov aj preto, že inde nachádzajú lepšie možnosti, ako spojiť vzdelanie so športom. A to je problém, ktorý by sme mali riešiť.

Preto chceme vytvoriť podmienky na vznik športovej strednej školy v Martine. Máme tu talentované deti, kvalitných trénerov aj športové kluby. Potrebujeme ich lepšie prepojiť so vzdelávaním, aby mladí ľudia nemuseli kvôli rozvíjaniu svojho talentu automaticky odchádzať z Turca.

Čo by vám o štyri roky povedalo, že táto práca mala zmysel?

Ak uvidím viac detí na ihriskách a v športových kluboch. Ak budú mať rodičia lepšie podmienky, aby svoje deti mohli v športe podporovať. Ak mladí športovci dostanú možnosť študovať a trénovať doma a športoviská budú prirodzene slúžiť všetkým generáciám.

A ako otec si želim aj niečo celkom obyčajné. Aby naše deti mali kde tráviť čas, stretávať sa s kamarátmi a vyrastať v prostredí, na ktoré budú raz rady spomínať.

Úvodné buly pri ženskom hokejovom zápase.

Talent si treba udržať doma

Martin má športové kluby, trénerov aj mladých športovcov, ktorí dosahujú výborné výsledky. Keď však príde čas vybrať si strednú školu, pre mnohých vzniká problém. Ak chcú naplno pokračovať v športe a zároveň študovať v režime prispôsobenom náročným tréningom, často musia hľadať školu mimo Turca.

Vrcholový šport sa dnes nedá robiť iba po vyučovaní, keď zostane čas. Mladý športovec má

ranné a popoludňajšie tréningy, sústredenia, zápasy, preteky a počas sezóny množstvo dní, keď reprezentuje svoj klub, mesto alebo

región mimo domova. Popri tom musí zvládnuť rovnaké študijné povinnosti ako jeho spolužiaci. A práve v tomto období sa často rozhoduje, či talentovaný mladý človek dokáže pri športe zostať.

ŠKOLA V ŽILINE ALEBO BANSKEJ BYSTRICI. PREČO NIE AJ V MARTINE?
V Žiline funguje Stredná športová škola na Rosinskej ulici. Športová stredná škola funguje aj v Banskej Bystrici. Martin takúto možnosť v súčasnosti nemá.

Každé športujúce dieťa si zaslúži podporu

Športujúce deti sú investíciou do zdravia. Napriek tomu veľká časť nákladov na ich športovanie zostáva na rodičoch, mestách, obciach a kluboch. Žilinský samosprávny kraj môže urobiť viac.

Jednou z ciest je systematická podpora klubov podľa počtu detí, ktoré v nich pravidelne športujú. Každý rodič športujúceho dieťaťa pozná náklady, ktoré s tým prichádzajú. Členské poplatky, výstroj, cestovanie, sústredenia, štartovné či prenájom športovísk. Pre mnohé rodiny to nie je zanedbateľná položka.

A práve tu by mal byť kraj ďalším partnerom. Nie namiesto miest a obcí, nie namiesto klubov a nie na úkor vrcholových športovcov. Ale ako ďalší partner, ktorý pomôže znížiť finančnú záťaž rodín a vytvoriť lepšie podmienky na to, aby deti pri športe zostali.

ŠPORT NIE JE LEN VÝSLEDOK

Šport dáva deťom omnoho

viac než medaily. Učí ich disciplíne, pravidelnosti, zvládaniu výhier aj prehiev, rešpektu k pravidlám a fungovaniu v kolektíve. Prináša pohyb, zdravšie návyky a skutočné vzťahy mimo sociálnych sietí.

Je aj jedným z najprirodzenejších spôsobov, ako deti viesť k zmysluplnému tráveniu voľného času a vytvárať protiváhu pasívite, závislostiam či hodinám stráveným pred obrazovkou.

ŠIROKÁ ZÁKLADŇA JE ZÁKLAD ZDRAVÉHO REGIÓNU

Podpora detského športu nie je iba otázkou výsledkov a medailí. Čím viac detí dokážeme udržať pri pravidelnom pohybe, tým viac robíme pre ich zdravie, psychickú odolnosť,

KRAJ MÔŽE POMÁHAŤ SYSTEMATICEJŠIE

Jednou z možností je model, pri ktorom sa pri podpore športových klubov zohľadňuje počet registrovaných športovcov. Takýto princíp používa aj Nitrian-

Pre rodinu mladého športovca to môže znamenať každodenné dochádzanie alebo rozhodnutie, že dieťa odíde študovať mimo regiónu. A práve vo veku pätnásť či šestnásť rokov tak môže Turiec začať strácať mladých ľudí, ktorých tu predtým roky vychovávali rodičia, tréneri a miestne kluby. Pritom nejde o to, aby v Martine zo dňa na deň vznikla úplne nová športová škola.

Riešením môže byť športová trieda na niektorej z existujúcich stredných škôl, vytvorená v spolupráci so športovými klubmi a nastavená tak, aby dokázala spojiť kvalitné vzdelanie s náročnou športovou prípravou.

ŠPORTOVEC POTREBUJE ŠKOLU, KTORÁ ROZUMIE JEHO REŽIMU

Športová trieda nemá znamenať jednoduchšie štúdium. Práve naopak. Má vytvoriť podmienky na to, aby mladý človek zvládol oboje: školu aj šport. Rozvrh a organizácia vyučovania by mali počítat s tréningovým procesom, zápasmi, súťažami či sústredeniami. Škola by mala úzko komunikovať s klubmi a trénermi a vytvoriť systém, v ktorom športovec nemusí každý týždeň voliť medzi tréningom a vyučovaním.

Pre mladého človeka, ktorý trénuje niekoľkokrát týždenne a cez víkendy cestuje na zápasy či preteky, môže byť práve takýto prístup rozhodujúci.

ÚSPEŠNÍ ŠPORTOVCI SÚ VIZITKOU MESTA

Martin má silné športové prostredie. Hokej, futbal, hádzaná, atletika a ďalšie športy tu majú svoju históriu, kluby aj mladú generáciu. Za každým úspešným športovcom sú pritom roky práce. Rodina, ktorá ho vozi na tréningy. Tréneri, ktorí sa mu venujú od

detstva. Klub, ktorý mu vytvára podmienky. A napokon samotný mladý človek, ktorý športu venuje obrovskú časť svojho života.

Keď potom takýto športovec reprezentuje Martin na slovenských alebo medzinárodných súťažiach, nereprezentuje iba svoj klub. Reprezentuje aj mesto, v ktorom vyrastal.

Aj preto má význam vytvárať podmienky na to, aby mladí športovci nemuseli v pätnástich rokoch odchádzať za vhodným vzdelávaním inde.

UDRŽAŤ TALENT DOMA

Ak chceme, aby mladí ľudia zostávali v Turci, nestačí hovoriť iba o pracovných miestach a bývaní po vysokej škole. Rozhodnutie odísť z regiónu môže prísť omnoho skôr.

Niekedy už v pätnástich rokoch, keď si mladý športovec vyberá strednú školu a zisťuje, že ak chce športovať naplno, musí za vhodnými podmienkami odísť do iného mesta.

Práve preto má zmysel vytvoriť v Martine športovú triedu na niektorej zo stredných škôl. Takú, ktorá poskytne kvalitné vzdelanie, ale zároveň bude rešpektovať tréningový a súťažný režim mladých športovcov a spolupracovať s miestnymi klubmi.

Martin má talentované deti. Má trénerov, kluby aj športovú tradíciu. Nemali by sme ich vychovávať roky a potom ich v okamihu, keď sa ich talent začína naplno rozvíjať, poslať za lepšími podmienkami preč.

Ak v Martine dokážeme vychovať úspešného športovca, mali by sme urobiť všetko pre to, aby tu mohol aj študovať, trénovať a ďalej rásť. Pretože každý športovec, ktorý raz reprezentuje svoj klub, mesto, región, či krajinu, je tou najlepšou vizitkou mesta, ktoré mu pomohlo vyrásť.

„Susedská penalta“ počas podujatia Susedský deň v Priekope.

návyky a schopnosť fungovať medzi ľuďmi. Šport vytvára prirodzené prostredie, v ktorom sa deti učia zvládať úspech aj neúspech, pracovať na sebe a byť súčasťou tímu.

sky samosprávny kraj. Peniaze nemusia ísť priamo rodičovi. Prostredníctvom klubov však môžu pomôcť financovať tréningy, dopravu, športoviská či materiál a tým znížiť náklady, ktoré dnes nesú rodiny.

PODPORA, KTORÚ POCÍTIA AJ RODINY

Spojení pre Turiec preto podporujú zavedenie systematickej podpory mládežníckeho športu zo strany Žilinského samo-

správneho kraja. Tak, aby pomoc smerovala k deťom naprieč celým krajom bez ohľadu na to, či vyrastajú vo veľkom meste alebo malej obci.

Pretože každé dieťa, ktoré zostane pri športe, získava zdravie, pohyb, disciplínu a návyky na celý život. Ak chceme vychovávať generáciu mladých ľudí, ktorí budú fyzicky aj psychicky odolnejší, budú vedieť fungovať v kolektíve a zmysluplne tráviť svoj čas, šport musí mať v našom kraji oveľa väčšiu podporu.

MESTÁ A OBCE

Vedeli ste?

V správach sa píše o ŽSK, vo voľbách o VÚC a v rozhovoroch počuť aj Žilinská župa. Označujú tri rôzne úrady? Nie. Vo všetkých prípadoch ide o tú istú krajskú samosprávu.

ŽSK, Žilinský samosprávny kraj. Je to skratka oficiálneho názvu kraja. Žilinský samosprávny kraj má sídlo v Žiline a je jedným z ôsmich samosprávnych krajov na Slovensku.

VÚC, vyšší územný celok. Ide o všeobecné označenie samosprávneho kraja, ktoré sa používa najmä v právnych predpisoch a úradnej komunikácii. Nie je to iný úrad ani ďalšia úroveň samosprávy. Pojem vyšší územný celok sa používa pre všetkých osem samosprávnych krajov na Slovensku.

Žilinská župa. Je to tradičné, neformálne pomenovanie Žilinského samosprávneho kraja. Slovo „župa“ má historické korene v územnej správe. Preto sa dodnes používa aj výraz „župan“ pre predsedu samosprávneho kraja, hoci jeho zákonné označenie je predseda samosprávneho kraja.

Prečo teda tri názvy? Jeden je oficiálny názov konkrétneho kraja, druhý všeobecný právny pojem a tretí historický pomenovanie, ktoré sa zachovalo v bežnej reči.

Keď teda nabudúce budete počuť o ŽSK, VÚC alebo Žilinskej župe, budete vedieť, že všetky tri pomenovania označujú tú istú krajskú samosprávu.

Päťtisíc eur pre každú obec

Kultúrny deň, športový turnaj, podujatie pre seniorov či komunitné stretnutie stoja v malej obci podobné peniaze ako vo väčšom meste. Rozdiel je v tom, že obec so stovkami obyvateľov má na ich organizáciu neporovnateľne menší rozpočet.

Aj preto chceme otvoriť tému pravidelnej podpory, s ktorou by mohla počítať každá obec v Žilinskom kraji. Žilinský kraj tvorí 315 miest a obcí. Sú medzi nimi veľké mestá aj malé dediny s niekoľkými stovkami obyvateľov. Ich možnosti sú rozdielne, ale život v obci stojí na veľmi podobných veciach. Na podujatiach, pri ktorých sa ľudia stretnú. Na kultúre. Na športe. Na aktivitách pre deti, rodiny či seniorov. Práve tie vytvárajú z obce miesto, kde sa nie len býva, ale aj žije.

ROVNAKÉ PODUJATIE, ÚPLNE INÉ MOŽNOSTI

Hudobník, ozvučenie, prenájom techniky, športové vybavenie či doprava nestojí menej len pre-

to, že podujatie organizuje malá obec. Pre mesto môže byť niekoľko tisíc eur jednou položkou v rozpočte. Pre malú obec môže rovnaká suma rozhodnúť o tom, či sa podujatie vôbec uskutoční.

A pritom práve v menších obciach bývajú hody, dni obce, športové turnaje, stretnutia seniorov či podujatia pre rodiny často jednou z mála príležitostí, keď sa stretnú celá komunita.

PODPORA, S KTOROU SA DÁ POČÍTAŤ

Jednou z možností je vytvoriť jednoduchý krajský dotačný program, v ktorom by mala každá obec možnosť získať 5 000 eur ročne na kultúrne, športové, komunitné alebo sociálne aktivity. Nie podľa toho, v ktorom okrese

leží. Nie podľa toho, či má tisíc alebo desaťtisíc obyvateľov. Ale ako základnú podporu života v obci. Obec by sama najlepšie vedela, kde peniaze potrebuje. Nikde by pomohli s tradičným kultúrnym podujatím, inde so športovým turnajom, aktivitami pre deti, seniormi alebo komunitným projektom. Dôležité je, aby starosta a obec vedeli, že s touto podporou môžu pri plánovaní roka reálne počítať.

AJ MALÁ OBEC JE SÚČASŤOU KRAJA

Podpora regiónov nemôže znamenať iba veľké investície za milióny eur. Život kraja tvoria aj stovky menších aktivít, ktoré možno na prvý pohľad nevyzerajú ako veľké projekty, ale pre ľudí v konkrétnej obci majú veľký význam. Spojení pre Turiec preto prichádzajú s návrhom vytvoriť v Žilinskom samosprávnom kraji program, vďaka ktorému by mohla každá obec získať 5 000 eur ročne na kultúrne, športové, komunitné alebo sociálne aktivity.

Pre celý Žilinský kraj so 315 obcami by takýto program pri pl-

nom využití predstavoval približne 1,575 milióna eur ročne. To je menej ako pol percenta z aktuálneho rozpočtu kraja.

Za menej ako pol percenta rozpočtu by pritom každá obec v kraji získala konkrétnu podporu, s ktorou by mohla každý rok počítať pri organizovaní kultúrnych, športových, komunitných či sociálnych aktivít. Je to konkrétny spôsob, ako dostať časť krajských peňazí priamo tam, kde vzniká každodenný život regiónu. Pretože na veľkosti obce nezáleží. Ľudia v každej z nich si zaslúžia, aby mali miesto a príležitosť stretávať sa, športovať, udržiavať tradície a jednoducho žiť spolu.

KANDIDUJE DO KRAJA AJ ZA STAROSTU

7 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

1 Starosta obce Kľačany pod Znievom

Silné obce sú základ silného Turca

Vladimír Čambor je štyri roky starostom Kľačtor pod Znievom, opäť sa uchádza o túto funkciu a zároveň kandiduje do Žilinského kraja. Hovorili sme o tom, čo sa dá v obci dotiahnuť, kde jej možnosti končia a prečo musia obce v Turci viac spolupracovať.

Vladimír Čambor sa komunálnej politike a samospráve venuje už mnoho rokov. Začínal ako poslanec obecného zastupiteľstva, posledné štyri roky je starostom Kľačtor pod Znievom.

Za toto obdobie sa do obce podarilo priniesť investície za viac ako 11 miliónov eur. Medzi najväčšie patria rekonštrukcia čistiarnie odpadových vôd, kanalizácia či rekonštrukcia základnej školy – projekt, ktoré možno neznejú veľkolepo, no rozhodujú o tom, ako sa ľuďom v obci každý deň žije.

Práca starostu ho naučila, že dobrý nápad nestačí. Treba pripraviť projekt, nájsť financovanie, zvládnuť administratívu a dotiahnuť veci do výsledku. Zároveň vidí, že mnohé problémy už jednotlivá obec sama nevyrieši – doprava, cestovný ruch, šport, služby či spoločné investície sa nekončia na hranici jedného katastra.

Aj preto popri opätovnej kandidatúre na starostu Kľačtor pod Znievom kandiduje aj za poslanca Žilinského samosprávneho kraja. Skúsenosti zo samosprávy chce využiť na to, aby potreby obcí pri rozhodovaní kraja zastupovali ľudia, ktorí ich poznajú zvnútra.

Štyri roky ste starostom Kľačtor pod Znievom. Čo vám toto obdobie dalo?

Predovšetkým obrovské množstvo praktických skúseností. Ako starosta riešite všetko od veľkých investičných projektov až po každodenné problémy obyvateľov. Práve pri tejto práci človek zistí, koľko úsilia je medzi dobrým nápadom a momentom, keď výsledok môžu ľudia reálne využívať.

Ktoré konkrétne projekty sa vám za tieto štyri roky podarilo uskutočniť?

Do Kľačtor pod Znievom sa

sme aj projekt novej tribúny a začíname s jej výstavbou. V časti Kľačtor pod Znievom pri železničnej stanici sme vybudovali detské aj hokejbalové ihrisko.

Posilnili sme tiež odpadové hospodárstvo. Vybudovali sme nový zberný dvor a kúpili váhu na vážený zber odpadu. Rozšírili sme centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti, kde dnes pôsobi sedem lekárov, všeobecných aj špecialistov, a funguje lekárňa. Popri tom sa podarilo uskutočniť mnoho menších projektov, ktoré obyvatelia využívajú každý deň.

Čo je podľa vás pri rozvoji obce najťažšie?

Dostať dobrý projekt od myšlienky až k realizácii. Obce majú množstvo potrieb, ale ich vlastné rozpočty sú obmedzené. Preto musíte vedieť pripraviť projekt, hľadať externé zdroje, oriento-

vať sa v pravidlách a zároveň mať jasno v tom, čo obec skutočne potrebuje. Rovnako dôležité je mať pri sebe schopných a spo-

hlahlivých ľudí, ktorí vedia projekt kvalitne pripraviť a spracovať. Vedieť sa obklopiť takými ľuďmi a spolupracovať s nimi považujem za dôležitú vlastnosť starostu. Človek sa veľmi rýchlo naučí, že nestačí povedať „toto by bolo dobré“. Treba vedieť aj ako to urobiť.

Prečo chcete túto skúsenosť preniesť aj na úroveň Žilinského samosprávneho kraja?

Pretože z pozície starostu veľmi dobre vidím, kde možnosti obce končia. Mnohé veci vieme vyriešiť sami, ale pri ďalších potrebujeme spoluprácu okolitých samospráv, kraja a štátu. Chceme, aby mali obce Turca na kraji ľudí, ktorí poznajú ich fungovanie zvnútra, rozumejú ich reálnym problémom a vedia, ako získať peniaze na ich riešenie.

Často hovoríte, že obce by mali viac spolupracovať. Prečo je to také dôležité?

Pretože život ľudí sa nekončí na hranici katastra. Ľudia bývajú v jednej obci, pracujú v druhej, deti chodia do školy alebo na šport do Martina a cez víkend navštevujú ďalšiu časť Turca. Rovnako cestovný ruch či dopravu nemôžeme rozvíjať tak, že si každý bude riešiť iba svoje územie. Ak vieme spojiť dobré projekty viacerých obcí a miest, môže z nich profitovať celý región.

Jedným z vašich návrhov je 5 000 eur ročne pre každú obec.

Nový zberný dvor v Kľačtore pod Znievom. Celkový rozpočet projektu 457 656,56 eura, z toho 389 008,08 eura z EÚ.

Prečo práve takáto forma podpory?

Pre malú obec môže byť aj niekoľko tisíc eur veľmi dôležitých. Kultúrne podujatie, športový turnaj, aktivita pre seniorov alebo komunitný projekt stoja podobné peniaze bez ohľadu na to, či ich organizuje veľké mesto alebo obec s niekoľkými stovkami obyvateľov. Preto chceme otvoriť tému jednoduchého systému podpory, s ktorým by mohla každá obec pri ročnom plánovaní dopredu počítať.

Máte aj veľmi konkrétnu tému vecných bremien. O čo ide?

Ak obec realizuje verejnoprospešný projekt a potrebuje viesť napríklad vodovod, kanalizáciu alebo inú infraštruktúru cez pozemok vo vlastníctve kraja, nemalo by podľa mňa dochádzať k tomu, že si dve verejné samosprávne in-

štitúcie medzi sebou komplikujú projekt ďalšími poplatkami. Ak projekt slúži ľuďom a verejnému záujmu, kraj by mal byť obci partnerom, nie ďalšou prekážkou.

Čo by ste chceli priniesť do krajského zastupiteľstva?

Praktický pohľad starostu. Menej hovoriť o tom, prečo sa niečo nedá a viac hľadať spôsob, ako to urobiť. Samospráva ma naučila, že výsledok nepríde sám. Treba komunikovať, pripravovať projekty, hľadať zdroje a spolupracovať. Túto skúsenosť by som chcel využiť aj pre celý Turiec.

Vaša veta znie: „Prestaňme kritizovať a nariekať a poďme spoločne urobiť niečo pre Turiec.“ Čo tým myslíte?

Kritizovať je jednoduché. Oveľa ťažšie je prevziať zodpovednosť a skúsiť veci zmeniť. V Turci máme množstvo schopných ľudí, aktívnych starostov a zaujímavých projektov. Ak sa budeme iba porovnávať a súperiť medzi sebou, veľa energie premrháme. Ak sa však dokážeme spojiť pri veciach, ktoré dávajú regiónu zmysel, môžeme dosiahnuť podstatne viac.

Čo považujete za svoj najväčší úspech počas tohto volebného obdobia?

Za svoj najväčší úspech počas tohto obdobia považujem to, že sa po 150 rokoch podarilo vrátiť študentský život do budovy prvého slovenského katolíckeho pátronátneho gymnázia v našej obci. Od roku 2024 tam sídli súkromná základná umelecká škola.

Vladimír Čambor na obecnom úrade.

Ked' vecné bremeno brzdí rozvoj obce

Pri verejnoprospešných stavbách má byť kraj obciam partnerom.

Kanalizácia, vodovod, nový chodník či cyklotrasa. Projekty, ktoré obyvatelia potrebujú, môžu naraziť aj na menej viditeľnú prekážku: vysokú odplatu za zriadenie vecného bremena na pozemkoch župy. Ďalší náklad môže výstavbu predražiť, oddialiť a v niektorých prípadoch aj zastaviť.

Ak obec potrebuje viesť verejnú sieť alebo vybudovať stavbu cez pozemok kraja, musí si zabezpečiť právo na jeho využitie. Práve na to slúži vecné bremeno. Pri verejnoprospešnom projekte však výška odplaty môže výrazne ovplyvniť, či ho samospráva dokáže uskutočniť.

Mestá a obce už pri príprave výstavby platia za dokumentáciu, povoľovacie procesy a zabezpečujú vlastné spolufinancovanie. Ani získanie dotácie neznamená, že majú pokryté všetky náklady. Vysoká odplata za využitie krajského pozemku tak môže zatažiť rozpočet práve vo chvíli, keď potrebujú peniaze na samotnú realizáciu.

Pri stavbách, ktoré slúžia verejnosti, preto vzniká otázka, či má byť takáto odplata ďalšou finančnou prekážkou. Symbolická odplata, prípadne bezodplatné zriadenie vecného bremena tam, kde to právne podmienky umožňujú, by ponechali viac

Cyklostom pri Turčianskych Kľačanoch. Foto: Michal Jakubský

peňaží priamo na projekt.

Pre obyvateľov je výsledkom funkčný vodovod, kanalizácia

či bezpečný chodník. Spolu-práca kraja s mestami a obcami by mala pomáhať, aby tieto

stavby vznikali s čo najnižšími nákladmi a bez zbytočných prekážok.

Dobré zdravotníctvo musí byť blízko ľuďom

Marcela Balošáková je medicínska vedecká konzultantka a mestská poslankyňa, ktorá kandiduje do kraja aj do mesta. Hovorili sme o novej nemocnici, o tom, prečo zdravotníctvo nekončí pri jej dverách, aj o mladých ľuďoch, ktorým chce dať hlas.

Marcela Balošáková pracuje ako medicínska vedecká konzultantka. Profesijne sa venuje medicíne, vede a vzdelávaniu zdravotníckych pracovníkov. Absolvovala MBA štúdium v oblasti výkonného manažmentu a ďalej sa vzdeláva v manažmente zdravotníctva.

V martinskej samospráve sa venovala najmä školstvu, deťom a mladým. Pomohla obnoviť činnosť Mestského parlamentu mladých Martin. Venovala sa aj plaveckej gramotnosti, zdravému životnému štýlu a verejnému priestoru. V pracovnej skupine Zelená pre Martin sa podieľala na návrhoch vodozádržných opatrení a na tom, ako dostať viac zelene do ulíc, predzáhradiek či na strechy.

Profesionálne sa venujete medicíne, vede a vzdelávaniu zdravotníckych pracovníkov. Čo vás priviedlo aj do samosprávy?

V zdravotníctve aj vo vede sa stále vraciate k jednej veci: k človeku. Môžete mať výborné medicínske poznatky, ale výsledok má význam až vtedy, keď sa premietne do kvalitnejšej starostlivosti o pacienta. Podobne je to v samospráve. Rozhodnutia majú mať konkrétny význam pre život ľudí. Preto mi spojenie odbornej práce a verejného života dáva zmysel.

Hovoríte, že zdravie a veda pre vás nie sú iba predvolebnou témou. Prečo je to pre vás dôležité zdôrazniť?

Pretože je to moja každodenná práca. Dlhodobu sa pohybujem v prostredí medicíny, vedy a vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Keď hovorím o zdravotníctve,

Marcela Balošáková ako oddávajúca

tve, vychádzam z oblasti, ktorú poznám profesionálne a ktorej sa venujem dlhodo.

Martin dnes stavia novú nemocnicu. Čo môže podľa vás priniesť okrem modernej zdravotnej starostlivosti?

Je to obrovská príležitosť. Nemocnica nie je len budova, operačné sály a technológie. Martin má jesseniovu lekársku fakultu, zdravotnícke vzdelávanie a silnú medicínsku tradíciu. Ak tieto veci dokážeme dobre prepojiť, nová nemocnica môže byť priestorom pre liečbu, výučbu budúcich zdravotníkov aj medicínsky výskum. Práve takéto prostredie môže zároveň pomôcť udržiavať a priťahovať kvalitných odborníkov.

Často však upozorňujete, že zdravotníctvo sa nekončí nemocnicou. Čo tým myslíte?

Pacient potrebuje fungujúci systém pred hospitalizáciou aj po nej. Potrebuje dostupného všeobecného lekára alebo špecialistu, rehabilitáciu, domácu ošetrovateľskú starostlivosť a v niektorých situáciách aj paliatívnu starostlivosť. Nemá zmysel mať modernú nemocnicu, ak človek po prepustení nevie, kam sa obrátiť alebo potrebnú službu nemá dostupnú. Aj preto hovorím o komunitnej medicíne a lepšom prepájaní zdravotných a sociálnych služieb.

Jednou z vašich hlavných tém je lôžkový hospic. Prečo?

Pretože existujú situácie, keď medicína už nedokáže človeka vyliečiť, ale stále mu dokáže pomôcť žiť bez zbytočnej bolesti a dôstojne. Mobilné hospice sú nesmierne dôležité a umožňujú mnohým pacientom zostať doma. Nie každý pacient však môže byť bezpečne ošetrovaný doma. Žilinský kraj lôžkový hospic nemá a podľa mňa je to téma, ktorú treba riešiť.

Čo by mal v tejto veci urobiť kraj?

Konferencia sieťovania parlamentu mladých.

KANDIDUJE DO KRAJA AJ DO MESTA

- 2 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6
- 3 Mestské zastupiteľstvo Martin, volebný obvod Záturčie – Podháň – Stráne

Kraj sám nevyrieši celý systém paliatívnej starostlivosti. Môže však byť iniciátorom, hľadať vhodný model, partnerov, priestory a možnosti financovania a prepájať nemocnice, mobilné hospice, zdravotné poisťovne, mestá a obce. Dôležité je začať túto tému systematicky riešiť a dostať ju z roviny diskusie ku konkrétnemu projektu.

V mestskom zastupiteľstve ste sa venovali najmä školstvu a mladým. Ako to súvisí so zdravotníctvom?

Veľmi úzko. Ak chceme o desať alebo dvadsať rokov kvalitné zdravotníctvo, musíme dnes vytvárať dobré podmienky pre vzdelávanie mladých ľudí. Platí to pri zdravotníckych odboroch, ale aj všeobecne. Zároveň je dôležité, aby mladí cítili, že ich názory majú v meste svoje miesto.

S tým súvisí aj Parlament mladých?

Áno. Pred niekoľkými rokmi sa nám podarilo jeho činnosť znovu oživiť a som rada, že dnes pokračuje. Chcela som, aby mladí nemali iba symbolický priestor, ale aby mohli prichádzať s vlastnými témami a komunikovať priamo so samosprávou.

Túto myšlienku chcete preniesť aj na kraj?

Áno. Mládežnícke parlamenty by nemali fungovať ako izolované skupiny. Vidím zmysel v ich prepájaní medzi školami, mestami, obcami a krajom. Mladí ľudia sa tak učia participovať na verejnom živote a zároveň prinášajú pohľad

na problémy, ktorý dospelí niekedy nevidia.

Prečo kandidujete zároveň do mesta aj do kraja?

Pretože kvalitné zdravotníctvo ani vzdelávanie nekončí na administratívnej hranici mesta. Mesto má svoje kompetencie, kraj svoje a štát ďalšie. Ak má systém fungovať pre človeka, jednotlivé úrovne musia spolupracovať. Chceme využiť skúsenosť z Martina aj svoju profesionálnu skúsenosť zo zdravotníctva a preniesť ju do tém, ktoré sa týkajú celého Turca.

Čo by ste chceli, aby bolo o Martine možné povedať o niekoľko rokov?

Že je nielen mestom s novou nemocnicou, ale skutočným centrom medicíny, vzdelávania a výskumu. A zároveň mestom, v ktorom človek nájde kvalitnú zdravotnú starostlivosť aj mimo nemocnice, mladí ľudia majú priestor zapájať sa a verejný priestor je zdravší a príjemnejší na každodenný život.

Nová Univerzitná nemocnica sv. Martina vo výstavbe.

Kvalitné zdravotníctvo sa nekončí pri dverách nemocnice

Keď hovoríme o zdravotníctve, často myslíme najmä na nemocnice. Pre obyvateľov je však rovnako dôležité, či sa včas dostanú k všeobecnému lekárovi, pediatrovi alebo špecialistovi a či po prepustení z nemocnice dostanú potrebnú ošetrovateľskú, rehabilitačnú, sociálnu alebo paliatívnu starostlivosť.

V veľkou príležitosťou pre Turiec je nová Univerzitná nemocnica sv. Martina. Jej význam nebude iba regionálny. Martin má silnú tradíciu medicínskeho

vzdelávania, výskumu a špecializovanej zdravotnej starostlivosti s celoslovenskou pôsobnosťou. Moderná nemocnica môže priniesť kvalitnejšie podmienky pre pacientov, nové technológie

aj lepšie pracovné a vzdelávacie možnosti pre zdravotníkov. Zároveň môže pomôcť udržať v regióne mladých lekárov, sestry a ďalších odborníkov.

Samotná nová budova však všetky problémy nevyrieši. Nemocnica potrebuje dostatok personálu a funkčnú sieť služieb, ktoré na jej starostlivosť nadväzujú. Pacient po operácii, úraze alebo závažnom ochorení často potrebuje rehabilitáciu, domácu ošetrovateľskú starostlivosť, doliečovací zariadenie, opatrovateľskú službu alebo podporu mobilného hospicu. Ak tieto služby chýba-

jú, pacient zostáva v nemocnici dlhšie, než je potrebné, alebo celá starostlivosť zostane na rodine.

Štát, kraj, mestá a obce majú rozdielne kompetencie, ale spoločný cieľ. Kraj môže sledovať dostupnosť ambulancií, podporovať zdravotníkov a prepájať zdravotné a sociálne služby. Mestá a obce môžu pomáhať s priestormi, bývaním, terénnymi službami a praktickou podporou rodín. Potrebujeme spoločné plánovanie podľa skutočných potrieb jednotlivých okresov, nie izolované riešenia.

Súčasťou dostupnej starostli-

vosti musí byť aj dostupná informácia. Preto je potrebné vytvoriť taký regionálny portál zdravia, na ktorom obyvatelia jednoducho nájdu lekárov a ďalších odborníkov, možnosti rehabilitácie, domácej ošetrovateľskej a paliatívnej starostlivosti, sociálne služby aj informácie o tom, na akú pomoc majú nárok a kam sa majú obrátiť.

Kvalitné zdravotníctvo totiž neznamená iba modernú nemocnicu. Znamená bezpečnú a zrozumiteľnú cestu pacienta od prevencie a vyšetrenia cez liečbu až po návrat domov alebo dôstojnú následnú starostlivosť.

Dôstojná starostlivosť aj v najťažších chvíľach

Sú obdobia, keď už medicína nedokáže ochorenie vyliečiť. Stále však dokáže zmierňovať bolesť, dýchavicu, úzkosť a ďalšie ťažkosti, zachovať čo najvyššiu kvalitu života a pomôcť pacientovi i jeho blízkym prežiť posledné obdobie života dôstojne.

Práve to je úlohou paliatívnej a hospicovej starostlivosti. Paliatívna starostlivosť nie je rezignáciou na pacienta. Je aktívnou odbornou zdravotnou starostlivosťou o človeka so závažným, pokročilým a nevyliciteľným ochorením. Okrem liečby bolesti a ďalších príznakov zahŕňa ošetrovateľskú, psychologickú, sociálnu a podľa želania pacienta aj duchovnú podporu. Pomoc potrebuje aj rodina, ktorá často nesie veľkú časť starostlivosti.

Dôležitú úlohu majú mobilné hospice. Ich tímy prichádzajú za pacientom domov a umožňujú mu zostať v známom prostredí medzi blízkymi. Takáto starostlivosť je nenahraditeľná a treba ju ďalej rozvíjať. Nie každého pacienta je však možné bezpečne ošetrovať doma.

Lôžkový, takzvaný kamenný hospic, je potrebný najmä vtedy, keď má pacient ťažko zvládateľné zdravotné príznaky, potrebuje nepretržitú odbornú starostlivosť alebo keď rodina napriek všetkej snahe nemá vhodné podmienky a nedokáže náročnú starostlivosť zabezpečiť. Dôvodom môže byť aj to, že človek žije sám alebo sa jeho

blízki dostali na hranicu fyzických a psychických síl.

Žilinský kraj ako jediný kraj na Slovensku nemá lôžkový hospic. Pacienti sú preto odkázaní na vzdialené zariadenia mimo kraja, zostať na akútnych nemocničných lôžkoch alebo sa o nich doma starať rodiny bez dostatočnej odbornej podpory. Dlhé cestovanie zároveň sťažuje kontakt pacienta s jeho najbližšími práve v období, keď ich potrebuje najviac.

Hospic nemožno zamieňať

so zariadením sociálnych služieb. Zariadenie sociálnych služieb poskytuje bývanie, stravu, opatrovanie a pomoc človeku odkázanému na podporu inej osoby. Lôžkový hospic je zdravotnícke zariadenie určené pacientom s nevyliciteľným ochorením, ktorí potrebujú špecializovanú paliatívnu liečbu, pravidelné lekárske hodnotenie, nepretržitú ošetrovateľskú starostlivosť a účinné zvládanie bolesti a ďalších závažných príznakov. Obe služby sú po-

trebné, ale každá má inú úlohu a jedna nemôže automaticky nahrádzať druhú.

Vznik lôžkového hospicu v Žilinskom kraji by mala byť dôležitou súčasťou budovania dostupnej zdravotnej starostlivosti. Kraj môže pomôcť iniciovať projekt, hľadať vhodného zriaďovateľa a partnerov, priestory aj možnosti financovania a prepájať hospic so sieťou nemocníc, mobilných hospicov a sociálnych služieb. Nevyhnutná bude spolupráca so štátom, zdravotnými poisťovňami, mestami, obcami a odborníkmi na paliatívnu medicínu.

Spôsob, akým sa dokážeme postarať o nevyliciteľne chorých a ich rodiny, vypovedá o hodnotách celej spoločnosti. Dôstojná starostlivosť na konci života nemá byť výsadou ani otázkou miesta bydliska. Má byť dostupnou súčasťou zdravotníctva aj v našom kraji.

KULTÚRA

ROZHOVOR

Tá nevzniká iba v Martine. Prakticky každá obec v Turci má svoje tradície, folklórne súbory, miestne slávnosti a podujatia. Folklórne festivaly, výročia obcí, hasičské zábavy, jarmoky či spoločenské podujatia vytvárajú charakter obcí a pomáhajú udržiavať komunitný život.

Je to autentická kultúra, ktorá vyrastá priamo z jednotlivých miest a obcí. Aj preto má Turiec priestor existujúce podujatia viac podporovať a postupne z nich vytvárať silnejšie regionálne značky, ktoré dokážu osloviť aj návštevníkov spoza hraníc regiónu.

MARTIN MÁ V KULTÚRE VÝNIMOČNÉ POSTAVENIE

Pri kultúre v Turci nemožno obísť Martin. Jeho postavenie v slovenských dejinách a pri formovaní slovenskej kultúry je výnimočné.

Práve preto by ambíciou do budúcnosti malo byť, aby Martin naplno využíval svoje postavenie prirodzeného centra kultúrneho života Turca a jedného z významných kultúrnych centier Slovenska.

Máme na čom stavať. V meste pôsobia kultúrne inštitúcie zriaďované štátom, Žilinským samosprávnym krajom aj ďalšími subjektmi. Máme profesionálne divadlo, múzeá, knižnice, galérie, nezávislú kultúru, folklór a množstvo aktívnych ľudí.

To, čo potrebujeme výraznejšie posilniť, je ich vzájomné prepojenie, koordinácia a spoločná prezentácia.

Martin má zároveň podujatia, ktoré presahujú hranice regiónu. Príkladom sú Dotyky a spojenia.

Dotyky a spojenia v Martine. Foto: archív Dotyky a spojenia

Dostaňme kultúru Turca za jeden stôl

Turiec má v oblasti kultúry niečo, čo sa nedá jednoducho vybudovať ani kúpiť – tradíciu, históriu a prirodzenú kultúrnu identitu.

však nespochiava iba v samotnom programe, ale aj v tom, ako dokážu rozhybať celé mesto a prepojiť

kultúru s gastronómiou, ubytovaním, múzeami, galériami a ďalšou ponukou regiónu.

VÚC AKO KOORDINÁTOR KULTÚRNEHO ŽIVOTA REGIÓNU

Práve tu je priestor pre jednu z dôležitých úloh Žilinského samosprávneho kraja.

Kraj by nemal svoju úlohu v kul-

túre vnímať iba cez financovanie a správu inštitúcií, ktorých je zriaďovateľom. Môže byť aktívnym koordinátorom kultúrneho života v Turci a vytvárať podmienky na lepšiu spoluprácu jednotlivých aktérov.

Mal by dostať za jeden stôl mestá a obce, štátne a krajské kultúrne inštitúcie, profesionálnu a nezávislú kultúru, folklórne súbory, organizátorov festivalov aj organizácie cestovného ruchu.

Nie preto, aby kraj kultúru centrálnie riadil, ale aby pomohol tomu, aby jednotlivé aktivity vytvárali spoločnú a zrozumiteľnú ponuku pre obyvateľov aj návštevníkov regiónu.

Turiec má kultúrny základ. Potrebuje ho spojiť.

Malá obec, rovnaké náklady. Podpora, s ktorou môže každý starosta počítať

Kultúrny deň, športový turnaj, podujatie pre seniorov či komunitné stretnutie stoja v malej obci podobné peniaze ako vo väčšom meste. Rozdiel je v tom, že obec so stovkami obyvateľov má na ich organizáciu neporovnateľne menší rozpočet. Aj preto chceme otvoriť tému pravidelnej podpory, s ktorou by mohla počítať každá obec v Žilinskom kraji.

Žilinský kraj tvorí 315 miest a obcí. Sú medzi nimi veľké mestá aj malé dediny s niekoľkými stovkami obyvateľov. Ich možnosti sú rozdielne, ale život v obci stojí na veľmi podobných veciach.

Na podujatiach, pri ktorých sa ľudia stretnú. Na kultúre. Na športe. Na aktivitách pre deti, rodiny či seniorov. Práve tie vytvárajú z obce miesto, kde sa nielen býva, ale aj žije.

ROVNAKÉ PODUJATIE, ÚPLNE INÉ MOŽNOSTI

Hudobník, ozvučenie, prenájom techniky, športové vybave-

nie či doprava nestojí menej len preto, že podujatie organizuje malá obec. Pre mesto môže byť niekoľko tisíc eur jednou položkou v rozpočte. Pre malú obec môže rovnaká suma rozhodnúť o tom, či sa podujatie vôbec uskutoční.

A pritom práve v menších obciach bývajú hody, dni obce, športové turnaje, stretnutia seniorov či podujatia pre rodiny často jednou z mála príležitostí, keď sa stretne celá komunita.

PODPORA, S KTOROU SA DÁ POČÍTAŤ

Jednou z možností je vytvoriť jednoduchý krajský dotačný program, v ktorom by mala každá obec možnosť získať 5 000 eur ročne na kultúrne, športové, komunitné alebo sociálne aktivity. Nie podľa toho, v ktorom okrese leží. Nie podľa toho, či má tisíc alebo desaťtisíc obyvateľov. Ale ako základnú podporu života v obci.

Obec by sama najlepšie vedela, kde peniaze potrebuje. Niekde by

Dožinky v Turci.

pomohli s tradičným kultúrnym podujatím, inde so športovým turnajom, aktivitami pre deti, seniormi alebo komunitným projektom.

Dôležité je, aby starosta a obec vedeli, že s touto podporou môžu pri plánovaní roka reálne počítať.

AJ MALÁ OBEC JE SÚČASŤOU KRAJA

Podpora regiónov nemôže znamenať iba veľké investície za milióny eur. Život kraja tvoria aj stovky menších aktivít, ktoré možno na prvý pohľad nevyzera-

jú ako veľké projekty, ale pre ľudí v konkrétnej obci majú veľký význam.

Spojenie pre Turiec preto prichádzajú s návrhom vytvoriť v Žilinskom samosprávnom kraji program, vďaka ktorému by mohla každá obec získať 5 000 eur ročne na kultúrne, športové, komunitné alebo sociálne aktivity. Pre celý Žilinský kraj so 315 obcami by takýto program pri plnom využití predstavoval približne 1,575 milióna eur ročne. To je menej ako pol percenta z aktuálneho rozpočtu kraja.

Za menej ako pol percenta rozpočtu by pritom každá obec v kraji získala konkrétnu podporu, s ktorou by mohla každý rok počítať pri organizovaní kultúrnych, športových, komunitných či sociálnych aktivít.

Je to konkrétny spôsob, ako dostať časť krajských peňazí priamo tam, kde vzniká každodenný život regiónu. Pretože na veľkosti obce nezáleží. Ľudia v každej z nich si zaslužia, aby mali miesto a príležitosti stretávať sa, športovať, udržiavať tradície a jednoducho žiť spolu.

Kultúra ako neodmysliteľná súčasť identity Turca

KANDIDUJE DO KRAJA AJ ZA STAROSTU

9 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

2 Starosta obce Blatnica

Karol Čičmanec s Karolom Kuzmánym, ktorého stvárnil v divadelnom sitcome

Karol Čičmanec je ôsmy rok starostom Blatnice, opäť sa uchádza o túto funkciu a zároveň kandiduje do Žilinského kraja. Hovorili sme o divadle, Karolovi Kuzmánym, o tom, prečo samotná krásna príroda nestačí, a čo Turcu chýba v porovnaní s Liptovom či Oravou.

Karol Čičmanec je ôsmy rok starostom Blatnice. Pred vstupom do samosprávy pôsobil ako vysokoškolský pedagóg na Akadémii umení v Banskej Bystrici a desať rokov pracoval v Slovenskom komornom divadle v Martine ako herec a zároveň manažér obchodu a prevádzky.

Kultúra, história a Turiec sa tak v jeho živote prirodzene prepájajú. Na javisku martinského divadla stvárnil aj Karola Kuzmányho, jednu z výrazných osobností slovenských dejín, spisovateľa, evanjelického farára a prvého podpredsedu Matice slovenskej. Práve vedomie historického a kultúrneho dedičstva Turca považuje za

záväzok, na ktorý by mal región ďalej nadväzovať.

Ako starosta zároveň získal praktickú skúsenosť s tým, čo znamená rozvíjať obec, ktorá je výrazným cieľom návštevníkov. Blatnica sa v posledných rokoch profiluje ako miesto spojené s prírodou, turistikou, históriou aj kultúrnym životom. Podľa Karola Čičmanca môže byť príkladom toho, ako možno tieto oblasti prepájať.

Turiec podľa neho disponuje prírodnými a kultúrnymi predpokladmi porovnateľnými s ďalšími známymi regiónmi severného Slovenska. Jeho potenciál však treba rozvíjať spoločne, nie po jednotlivých obciach.

Karol Čičmanec na Memorandovom námestí v Martine.

Vaša cesta do samosprávy je pomerne netypická. Boli ste pedagógom, hercom aj manažérom divadla. Čo z toho dnes využívate ako starosta?

Prakticky všetko. Pedagogická práca ma naučila komunikovať a pracovať s ľuďmi. Divadlo zase tvorivosti, tímovej práci a tomu, že výsledok nikdy nie je dielom jedného človeka. A manažérska práca ma naučila niest zodpovednosť za prevádzku, ľudí, financie a výsledok. V samospráve sa všetky tieto skúsenosti stretávajú.

V martinskom divadle ste stvárnil aj Karola Kuzmányho v divadelnom sitcome www.narodny-cintorin.sk. Má pre vás história Turca osobitný význam?

Určite. Turiec má v slovenských

dejinách výnimočné miesto. Mnohé osobnosti, udalosti a inštitúcie, ktoré formovali slovenskú kultúru a národný život, sú spojené práve s našim regiónom. Podľa mňa nie je našou úlohou iba si túto históriu pripomínať. Mali by sme na ňu vedieť nadviazať a odovzdať ju ďalším generáciám.

Prečo je podľa vás kultúra dôležitou témou aj pre samosprávny kraj?

Pretože kultúra nie je iba predstavenie, výstava alebo festival. Je súčasťou identity regiónu. Kraj zriaďuje a podporuje kultúrne inštitúcie a má možnosť vytvárať podmienky pre umelcov, organizácie aj individuálnu tvorbu. Ak chceme, aby bol Turiec živým regiónom, musí v ňom mať kultúra svoje pevné miesto.

Osem rokov vediete Blatnicu. Čo vám starostovanie ukázalo o rozvoji cestovného ruchu?

Predovšetkým to, že samotná krásna príroda nestačí. Potrebujete infraštruktúru, služby, kultúrne ponuky, podujatia a spoluprácu ľudí, ktorí v území pôsobia. Návštevník by mal mať dôvod nielen prísť, ale aj zostať a vrátiť sa.

Hovoríte, že Blatnica môže byť príkladom aj pre širší Turiec. V čom?

Máme tu krásnu prírodu, históriu a turisticky zaujímavé mies-

ta, ale snažíme sa k nim pridávať aj kultúrny a komunitný život. Presne v tomto vidím cestu aj pre Turiec. Nemali by sme od seba oddeľovať cestovný ruch, kultúru, šport alebo miestne podnikanie. Keď ich prepojíme, výsledok môže byť omnoho silnejší.

Turiec často porovnávajú s Liptovom, Oravou či Kysucami. Čo vám podľa vás chýba?

Máme hory, doliny, vodu, kultúrne pamiatky aj množstvo zaujímavých príbehov. Chýba nám však väčšie prepojenie a spoločné uvažovanie o regióne. Jedna obec sama nedokáže vybudovať značku celého Turca. Keď však spojíme dobré projekty miest, obcí, podnikateľov a kraja, dokážeme ponúknuť oveľa viac.

„Výsledok nikdy nie je dielom jedného človeka.“

Prečo ste sa rozhodli kandidovať aj do Žilinského samosprávneho kraja?

Pretože skúsenosti, ktoré ako starostovia získavame každý deň vo svojich obciach, môžeme využiť aj pre celý región. Mnohé problémy sú spoločné a mnohé príležitosti dokážeme využiť iba vtedy, keď budeme spolupracovať. Chcem svoje skúsenosti z riadenia samosprávy, kultúry a manažmentu využiť pri témach, ktoré presahujú jednu obec.

Čo by ste chceli v oblasti kultúry presadzovať?

Aby kraj vnímal kultúru ako investíciu do identity a kvality života regiónu. Potrebujeme dobré podmienky pre kultúrne inštitúcie, ale aj priestor pre tvorcov, miestne podujatia a projekty, ktoré uchovávajú naše tradície a zároveň prinášajú niečo nové. Turiec má v tejto oblasti mimoriadne silné základy.

Keby ste mali svoju predstavu o budúcnosti Turca zhrnúť do jednej myšlienky?

Aby sme prestali rozmýšľať iba v hraniciach jednotlivých obcí. To, čo sa nám darí robiť doma, skúsme robiť spoločne pre celý región. Turiec má veľký potenciál. Potrebujeme viac vedieť, čo chceme urobiť, a potom sa spojiť, aby sme to dokázali aj uskutočniť.

ROZHOVOR

Turiec ako celoročná turistická destinácia

Mgr. Roman Kubala je starosta Bystričky, pôsobil v školstve aj v polícii a kandiduje do Žilinského kraja. Hovorili sme o tom, čo ho naučila každodenná práca starostu, prečo musia obce spolupracovať a ako môže Turiec lepšie ponúkať to, čo má.

Roman Kubala je rodák z Turca. Narodil sa v Martine, vyrastal na Bystričke a v obci žije dodnes. V súčasnosti pôsobí ako jej starosta. Ako sám hovorí, starosta musí byť neraz zároveň „právnik, stavebník aj psychológ“.

Jeho pracovná skúsenosť je pestrá. Pôsobil v školstve, dlhé roky pracoval v zložkách polície a blízko má aj k športu. Aktívne hrával futbal a neskôr sa venoval trénovaniu detí. Aj preto sú mu blízke témy detí, mládeže, vzdelávania, športu a fungujúcej komunity.

Do zastupiteľstva Žilinského samosprávneho kraja kandiduje preto, že chce skúsenosti zo samosprávy a spolupráce so starostami preniesť aj na krajskú úroveň. Za dôležité považuje, aby mestá

a obce Turca pri svojich projektoch viac spolupracovali a aby ich potreby mali pri rozhodovaní kraja zodpovednosťou, disciplínou a riešením náročných situácií. Starostovanie je úplne iná práca, ale veľa z týchto skúseností v nej využívam.

Pretože pri práci starostu vidím, že obec nedokáže všetko vyriešiť sama. Mnohé témy presahujú hranice jedného katastra. Potrebujeme spoluprácu medzi obcami, mestami a krajom. Skúsenosti zo spolupráce so starosta-

mi si pomáhali.

O starostovaní hovoríte, že človek musí byť trochu právnik, stavebník aj psychológ. Čo vás táto práca naučila?

Najmä tomu, že samospráva je veľmi praktická práca. Každý deň riešite niečo iné. Projekty, rozpočet, stavebné otázky, legislatívu, ale zároveň konkrétne problémy ľudí. Starosta musí vedieť počúvať, komunikovať a hľadať riešenie aj v situáciách, ktoré na prvý pohľad nemajú jednoduchú odpoveď.

Predtým ste pôsobili v školstve aj v polícii. Pomáhajú vám tieto skúsenosti pri vedení obce?

Určite. Školstvo ma naučilo pracovať s deťmi a mladými ľuďmi a vnímať, aké dôležité je prostredie, v ktorom vyrastajú. Práca v polícii zase priniesla skúsenosť so zodpovednosťou, disciplínou a riešením náročných situácií. Starostovanie je úplne iná práca, ale veľa z týchto skúseností v nej využívam.

Prečo ste sa rozhodli kandidovať aj do Žilinského samosprávneho kraja?

Pretože pri práci starostu vidím, že obec nedokáže všetko vyriešiť sama. Mnohé témy presahujú hranice jedného katastra. Potrebujeme spoluprácu medzi obcami, mestami a krajom. Skúsenosti zo spolupráce so starosta-

KANDIDUJE DO KRAJA AJ ZA STAROSTU

27 Zastupiteľstvo Žilinského samosprávneho kraja, volebný obvod č. 6

1 Starosta obce Bystrička

mi v Turci by som rád preniesol aj na krajskú úroveň.

Ktoré témy sú vám osobne najbližšie?

Deti, mládež a vzdelávanie. Myslím si, že vzdelávanie by malo čo najviac reagovať aj na potreby regiónu a miest, kde mladí ľudia žijú. Veľmi blízka je mi však aj komunita. Obec by nemala byť iba súbor domov. Mala by byť miestom, kde sa ľudia poznajú, stretávajú a cítia, že niekam patria.

Často hovoríte o „duchu dediny“. Čo si pod tým predstavujete?

Úplne jednoduché veci. Že sa susedia poznajú. Že sa zastavia a porozprávajú. Že si ľudia dokážu pomôcť a že majú príležitosti

stretávať sa aj mimo svojich domov. Investície sú veľmi dôležité, ale samy osebe nevytvoria dobré miesto na život.

Priestor vidíte aj v agroturistike. Čo by sa podľa vás dalo robiť lepšie?

Turiec má prírodu, tradície, poľnohospodárstvo aj množstvo zaujímavých obcí. Veľký priestor vidím v lepšom prepájaní samospráv a podnikateľov. Návštevník neprichádza iba do jednej obce. Prichádza do regiónu. Ak dokážeme ponuku prepájať, môžeme vytvárať dôvody, aby ľudia v Turci zostávali dlhšie a spoznávali viac miest.

Čo by ste chceli priniesť do práce krajského poslanca?

Najmä skúsenosť človeka, ktorý samosprávu riadi každý deň. Chcel by som, aby kraj pri rozhodovaní lepšie poznal praktické potreby obcí a aby medzi samosprávami vznikalo viac spoločných projektov. Nie všetko musíme robiť každý zvlášť.

Máte troch dospelých potomkov a štyroch vnukov. Mení rodina pohľad na to, aký región chcete budovať?

Určite. Človek potom prirodzene premýšľa aj nad tým, aké miesto tu zostane ďalšej generácii. Chceme, aby Turiec bol regiónom, kde ľudia majú dôvod zostať, vychovávať rodiny a cítiť sa doma. A podľa mňa k tomu patria nielen dobré služby a investície, ale aj medziľudské vzťahy.

Stretnutie na Memorandovom námestí.

Múzeum slovenskej dediny v Martine.

Ilustračný záber: cyklotrasa

Príroda nám dala veľa. Teraz je rad na nás

Turiec patrí medzi regióny Slovenska s mimoriadnym prírodným potenciálom. Máme Veľkú a Malú Fatru, národné parky, Martin-ské hole, kúpele v Turčianskych Tepliciach, množstvo možností na turistiku, cyklistiku či agroturizmus. Napriek tomu tento potenciál stále nedokážeme využiť tak, ako ho využívajú porovnateľné regióny v Rakúsku, Taliansku či čoraz viac aj v susednom Poľsku.

Samotná krásna príroda nestačí. Ak chceme, aby ľudia do Turca nielen prišli, ale zostali tu niekoľko dní, potrebujeme im dať dôvod, program a kvalitnú infraštruktúru.

VEĽKÉ PROJEKTY MUSÍ NAŠTARTOVAŤ VEREJNÝ SEKTOR

Najdôležitejšou úlohou verejného sektora by preto malo byť budovanie infraštruktúry, ktorú nedokáže financovať jednotlivec ani malý podnikateľ.

Dobrym príkladom je zámer mesta Martin vybudovať lanovku na Martinské hole. Takýto projekt nemožno vnímať iba ako investíciu do zimného lyžovania. Práve naopak. Skúsenosti z alpských regiónov ukazujú, že lanovky sú významnou súčasťou cestovného ruchu aj počas leta. Využívajú ich turisti, rodiny s deťmi, cyklisti či starší návštevníci, ktorí by sa inak do horského prostredia nedostali.

Martinské hole by sa tak mohli stať celoročným turistickým cieľom a zároveň prirodzeným nástupným bodom pre spoznávanie celého Turca.

Podobným spôsobom by však nemali rozmyšľať iba jednotlivé mestá a obce. Potrebujeme, aby sa do budovania turistickej infraštruktúry oveľa výraznejšie zapojil aj Žilinský samosprávny kraj a aby vznikla dlhodobá koncepcia prepájajúca jednotlivé časti kraja.

CYKLOTRASY, VODA A CELOROČNÉ ATRAKCIE

Jednou z priorit by mala byť ucelená sieť bezpečných cyklotrás. Nie izolované kilometre cyklotrás, ktoré sa po krátkom úseku skončia, ale prepojená sieť umožňujúca návštevníkovi stráviť v regióne niekoľko dní a každý deň objavovať inú časť Turca.

Veľký priestor vidím aj v letnej rekreácii pri vode. Máme kúpele v Turčianskych Tepliciach, ale chýbajú nám otvorené rekreačné vodné plochy a menšie prírodné či plážové kúpaliská.

Keď človek cestuje po Rakúsku, vidí, že podobnú infraštruktúru majú aj malé mestá a obce. Vodné plochy, kúpaliská, cyklotrasy, lanovky, detské atrakcie či turistické chodníky vytvárajú spolu jeden produkt. Turista preto ne-

prichádza kvôli jednej atrakcii, ale preto, že vie v danom regióne stráviť aktívny týždeň.

V čase klimatických zmien a skracovania zimnej sezóny je navyše nevyhnutné rozmyšľať o cestovnom ruchu celoročne. Aj tradičné zimné regióny v Alpách dnes investujú veľké prostriedky do letnej infraštruktúry. Turiec by mal ísť rovnakou cestou.

MUSÍME VEDIĤ, KOHO CHCEME DO TURCA PRILÁKAŤ

Pri rozvoji cestovného ruchu si zároveň musíme jasne povedať, kto je našim potenciálnym návštevníkom. Samozrejme, veľmi dôležitý je domáci slovenský turista. Turiec však má geografickú polohu, ktorá nám dáva oveľa väčšie možnosti.

Obrovský potenciál predstavuje juh Poľska: Katovice, Biel-

ska-Biala a celý priľahlý región s miliónmi obyvateľov a rastúcou životnou úrovňou. Po dobudovaní kvalitného dopravného spojenia smerom na Čadcu a Poľsko sa môže Turiec pre túto klientelu stať veľmi dobre dostupnou horskou destináciou.

Rovnako významný je český trh, predovšetkým Ostravsko, Morava a ďalšie priľahlé regióny. Čeští turisti majú k Slovensku tradične blízko a horská dovolenka je pre nich prirodzeným produktom. Ak im dokážeme ponúknuť kvalitnú infraštruktúru a dostatok aktivít, máme reálnu šancu dostať významnú časť tejto klientely späť do našich regiónov.

VEREJNÝ SEKTOR POSTAVÍ ZÁKLAD, MIESTNI ĽUDIA VYTVORIA SLUŽBY

Práve tu vidím najväčší ekonomický význam cestovného ruchu.

Ilustračný záber: lanovka na Martinské hole

Verejný sektor nemá stavať hotely ani prevádzkovať reštaurácie. Jeho úlohou je vytvoriť podmienky: dopravnú infraštruktúru, lanovky, cyklotrasy, rekreačné plochy, turistické chodníky a ďalšie veľké projekty, ktoré jednotlivci nedokážu vybudovať.

Keď však táto infraštruktúra privedie do regiónu dostatok návštevníkov, služby prirodzene vytvorí samotní obyvatelia. Niektorí otvoria penzión alebo apartmány. Ďalší reštauráciu či kaviareň. Iní požičujú bicykly, cykloservis, lezeckú stenu, lanový park alebo inú atrakciu. Miestni farmári môžu ponúkať vlastné výrobky a zážitkovú agroturistiku. Presne na tomto princípe fungujú mnohé úspešné regióny v Rakúsku.

Výsledkom nie je ekonomika sústredená okolo jedného veľkého investora. Z cestovného ruchu profituje veľké množstvo miestnych rodín, živnostníkov a malých podnikateľov. Peniaze, ktoré turista v regióne minie, zostávajú vo väčšej miere priamo v regióne a ďalej v ňom cirkulujú. A práve to postupne zvyšuje životnú úroveň jeho obyvateľov.

VEĽKOU PRÍLEŽITOSŤOU JE AGROTURIZMUS

Turiec má zároveň mimoriadne dobré predpoklady pre agroturizmus, ktorý stále využívame iba minimálne. Máme farmy, menšie hospodárstva, lokálnych producentov a ľudí schopných vyrábať kvalitné potraviny a regionálne výrobky. Máme tiež tradíciu pohostinnosti a vidiecke prostredie, ktoré je pre mestského návštevníka čoraz atraktívnejšie.

Problémom často nie je kvalita našich ľudí alebo ich produktov. Problémom je nedostatočný počet návštevníkov, ktorý by umožnil takýmto službám ekonomicky fungovať.

Ak dokážeme turistov do regiónu priviesť, som presvedčený, že miestni podnikatelia veľmi rýchlo vytvoria služby porovnateľné s tým, čo dnes poznáme z Rakúska, Talianska či Poľska.

ZÁKLADNÝ PRODUKT UŽ MÁME

Našou najväčšou výhodou je, že základný produkt už existuje. Máme nádhernú krajinu, hory, doliny, kúpele, tradície aj výbornú polohu. Nemusíme teda vytvárať Turiec ako turistický región od začiatku.

Potrebujeme k tomu, čo nám príroda dala, vybudovať kvalitnú infraštruktúru a vytvoriť niekoľko silných dôvodov, pre ktoré sa turista rozhodne prísť práve sem, a predovšetkým zostať dlhšie ako jeden deň.

Na to však nestačia jednotlivé izolované projekty. Potrebujeme spoločnú a dlhodobú stratégiu miest, obcí a Žilinského samosprávneho kraja.

Ak verejný sektor vybuduje základnú turistickú infraštruktúru, som presvedčený, že obyvatelia Turca dokážu urobiť zvyšok. A práve tak môže cestovný ruch vytvárať nielen návštevnosť, ale pracovné príležitosti, príjmy pre miestnych ľudí a v konečnom dôsledku vyššiu životnú úroveň celého regiónu.

Vždy odborne, vždy slušne pre Martin

Osem kandidátov Spojených pre Turiec pri-náša spoločný program aj pre Martin. Venujú sa témam, ktoré ľudia v meste riešia každý deň. Školám a škôlkam, bezpečnosti, býva-niu, seniorom, športu, kultúre, verejnému priestoru aj tomu, ako fungujú jednotlivé časti mesta. Všetky tieto oblasti majú priamy vplyv na kvalitu života obyvateľov Martina.

Každý z kandidátov pri-chádza s vlastnou skú-senosťou, no cieľ majú spoločný. Aby bol Martin mestom, v ktorom sa žije do-bre v každom veku. Rovnaká je aj predstava o tom, ako chcú svoju prácu robiť. S rešpektom k ľuďom a s ochotou počúvať aj iný názor. Slušne, odborne a s vedomím, že aj spôsob komunikácie veľa vypo-vedá o tom, ako človek pristupuje k svojej práci.

Pohľad na mesto Martin.

Sídlo Slovenského komorného divadla.

OBVOD Č. 1 ĽADOVEŇ – JAHODNÍKY – TOMČANY – STRED

8

JUDr. Marína Gallová

ADVOKÁTKA • SPRÁVKYŇA
• MESTSKÁ POSLANKYŇA
KANDIDUJE AJ DO VÚC 16

ŠKOLY A ŠKÔLKY, KTORÉ RASTÚ S DEŤMI
Pokračovať v modernizácii budov, areálov, jedální a zázemia pre deti aj za-mestnancov škôl.
BEZPEČNE A BEZ BARIÉR
Pri chodníkoch, priechodoch a zastáv-kach myslieť na deti, seniorov, rodičov s kočíkmi aj ľudí so zníženou mobilitou.
FÉROVÉ CENY TEPLA A ENERGII
Mesto má aktívne hľadať riešenia, ktoré vytvoria tlak na výhodnejšie ceny a dajú domácnostiam reálnu možnosť voľby.

15

Bc. Matej Jenigár

KONDIČNÝ TRÉNER
• MANŽEL • OTEC

POHYB PÁR KROKOV OD DOMOVA
Vytvárať vonkajšie športové plochy pre mladých, rodičov aj seniorov priamo v jednotlivých častiach obvodu.
MIESTO PRE MLADÝCH PO ŠKOLE
Otvoriť tému moderných a bezplat-ných klubovní, ktoré mladým ponúknu bezpečný priestor na stretávanie a vlast-né aktivity.
MESTO SA ZAČÍNA PRED NAŠIM DOMOM
Postupne opravovať chodníky a cesty, zlepšovať osvetlenie, čistotu a starost-livosť o miesta, ktoré používame každý deň.

OBVOD Č. 3 PRIEKOPA

12

Ing. Stanislav Thomka, MBA

PROJEKTOVÝ MANAŽÉR • ZÁSTUPCA PRIMÁTORA • POSLANEC ŽSK
KANDIDUJE AJ DO VÚC 37

KULTÚRA POČAS CELÉHO ROKA
Podporovať kultúrne podujatia nielen v centre, ale aj priamo v mestských čas-tiach.
VIAC ŽIVOTA V MESTSKÝCH ČASTIACH
Vytvárať priestor pre komunitné podujatia, rodiny, mladých, seniorov aj miestnych organizátorov.
PROJEKTY OD NÁPADU PO REALIZÁCIU
Využívať skúsenosti z projektového riadenia pri príprave a realizácii mest-ských investícií.

15

Mgr. Adam Žilák

ZDRAVOTNÍK • BÝVALÝ ŠPORTOVEC
• ZÁSTUPCA PRIMÁTORA MARTINA
KANDIDUJE AJ DO VÚC 45

ŠPORT PRE DETI AJ DOSPELÝCH
Podporovať športové kluby aj každo-denný pohyb detí, rodín a seniorov.
ZDRAVÝ POHYB OD DETSTVA
Venovať väčšiu pozornosť pohybovým schopnostiam detí a vytvárať podmien-ky na ich pravidelný pohyb.
ŠPORTOVISKÁ OTVORENÉ AJ PRE VEREJNOSŤ
Školské a mestské športoviská majú byť využité naplno. Tam, kde to pre-vádzka umožní, ich chceme po vyučova-ní a tréningoch otvárať aj deťom, rodi-nám a ľuďom z okolia.

OBVOD Č. 2 SEVER – KOŠÚTY

20

Filip Šubrt

ŠPORTOVÝ MANAŽÉR
• MANAŽÉR MŠK FOMAT MARTIN

ŠPORT A POHYB BLIŽŠIE K ĽUĎOM
Prepájať školy, športové kluby a mesto a vytvárať viac možností na pravidelný pohyb.
PRIESTOR PRE MLADÝCH
Lepšie využívať športoviská a verejnú priestory pre športové aj komunitné ak-tivity.
BEZPEČNE DO ŠKOLY AJ NA TRÉNING
Riešiť chodníky, cyklistické spoje-nia, zastávky aj parkovanie pri školách a športoviskách.

3

PharmDr. Marcela Balošáková, MBA

VEDECKÁ KONZULTANTKA
• MESTSKÁ POSLANKYŇA
KANDIDUJE AJ DO VÚC 2

MLADÍ MAJÚ MAŤ HLAS AJ PODPORU
Posilňovať Mestský parlament mla-dých a dostupnú pomoc v oblasti dušev-ného zdravia.
VIAC ZELENÉ A TIEŇA V MESTSKÝCH ČASTIACH
Doplňať stromy, kvety a tienenie a kvalitne sa starať o existujúcu zeleň.
DAŽĎOVÁ VODA MÁ ZOSTAŤ V ÚZEMÍ
Pri obnove verejných priestorov využí-vať vodozadržné opatrenia a priepustné povrchy.

OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE

11

Peter Junas

PROJEKTOVÝ MANAŽÉR V STAVEBNÍCTVE

VEREJNÉ PRIESTORY, KDE SA CÍTI DOBRE KAŽDÁ GENERÁCIA
Ihrisko pre vnúcatá, lavička pre star-sích rodičov.
VIAC MOŽNOSTÍ NÁJOMNÉHO BÝVANIA
Vytvárať podmienky pre mladých ľudí, rodiny, seniorov aj ľudí, ktorí prichádzajú do Martina za prácou.
PROJEKTY OD PLÁNU AŽ PO REALIZÁCIU
Využiť skúsenosti zo stavebníctva pri systematickej príprave mestských in-vestícií.

13

MVDr. Ivana Kováčiková

MANAŽÉRKA KVALITY A SYSTÉMOV RIADENIA

MESTO PRE KAŽDÝ VEK
Pri chodníkoch, zastávkach a verej-ných priestoroch myslieť aj na potreby starších ľudí.
AKTÍVNY ŽIVOT AJ VO VYŠŠOM VEKU
Podporovať kluby, pohybové, kultúrne a medzigeneračné aktivity.
SLUŽBY PRE SAMOSTATNEJŠÍ ŽIVOT
Rozvíjať dostupnú pomoc a služby, ktoré seniorom uľahčia každodenný život a umožnia im zostať čo najdlhšie aktívni.

DVE OBÁLKY, ŠTYRI LÍSTKY

MESTO

KRAJ

PRIMÁTOR POSLANCI

1 krúžok 5 až 8

PREDSEDA ŽSK POSLANCI

1 krúžok 5 až 8

• Sobota 24. októbra, 7.00 – 20.00.

Volíte len tam, kde máte trva-lý pobyt. Vezmite si občiansky preukaz.

• Dostanete štyri lístky a dve obálky. Za plentou zakrúžkujete svojich kandidátov.

• Mestské lístky do bielej, kraj-ské do modrej. Obálku vhodíte do schránky rovnakej farby.

NEMÔŽETE PRÍŠŤ VOLIŤ?

Ak vám v deň volieb zdravotný stav alebo iný závažný dôvod nedovolí prísť do volebnej miestnosti, môžete požiadať o voľbu do prenosnej volebnej schránky. Členovia okrskovej volebnej ko-misie prídu za vami domov.
O prenosnú schránku požiadate vopred na mestskom úrade alebo priamo v sobotu 24. októbra telefonicky vo svojej volebnej miestnosti. Platí to len v rámci volebného okrsku, kde máte trvalý pobyt.
V komunálnych a krajských voľbách sa nedá voliť poštou ani na voľičský preukaz. Voliť môžete iba v mieste trvalého pobytu.

Pomôžte aj vy: ak poznáte suseda alebo príbuzného, ktorý sa do volebnej miestnosti nedostane, povedzte mu o tejto možnosti.

ILUSTRAČNÝ HLASOVACÍ LÍSTOK

Mestské zastupiteľstvo Martin obvod č. 4 Záturčie – Podháj – Stráne

3

Marcela Balošáková

11

Peter Junas

13

Ivana Kováčiková

AKO VOLIŤ DO MESTA

Krúžkujete číslo pred menom. Najviac toľko, koľko poslancov sa volí vo vašom obvode:

• Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany – Stred 8

• Sever – Košúty 5

• Priekopa 5

• Záturčie – Podháj – Stráne 7

Viac krúžkov a lístok je neplatný.

Číslo 15 majú dvaja naši kandidáti v rôznych obvodoch: Matej Jenigár (Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany – Stred) a Adam Žilák (Priekopa).

ŠTYRI OBVODY, OSEM MIEN

ĽADOVEŇ – JAHODNÍKY – TOMČANY – STRED

8 Marína Gallová

15 Matej Jenigár

PRIEKOPA

12 Stanislav Thomka

15 Adam Žilák

SEVER – KOŠÚTY

2 Filip Šubrt

ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE

3 Marcela Balošáková

11 Peter Junas

13 Ivana Kováčiková

Volíte iba v obvode, kde máte trvalý pobyt. Číslo pred menom je poradové číslo na hlasovacom lístku.

VOLBY 2026 – MESTO

MESTO MARTIN

Nové tváre pre voľby 2026

Do mestského zastupiteľstva kandidujú za Spojených pre Turiec aj štyria ľudia, ktorí doteraz v samospráve nepôsobili. Každý prichádza s inou skúse-

nosťou, no spája ich pohľad na Martin ako mesto pre ľudí v každom veku, s priestorom pre šport, rodiny, komunitu a zodpovednú prácu. Predstavujú sa vlastnými slovami.

OBVOD Č. 1 ĽADOVEŇ – JAHODNÍKY – TOMČANY – STRED

Bc. Matej Jenigár

KONDIČNÝ TRÉNER
IV. KVALIFIKAČNÉHO STUPŇA

Som Martinčan, kondičný tréner a človek, pre ktorého je šport prirodzenou súčasťou života. Pri svojej práci sa stretávam s ľuďmi rôzneho veku, počúvam ich potreby a pomáhám im posúvať sa k svojim cieľom. V Martine žijem, vychovávam tu svoje deti a záleží mi na tom, akým mestom bude o päť, desať či dvadsať rokov. Kandidujem, pretože nechcem iba hovoriť o tom, čo by sa v našom meste dalo robiť lepšie. Chcem sa aktívne zapojiť, prinášať konkrétne návrhy a niešť zodpovednosť za rozhodnutia. Som presvedčený, že mestský poslanec má byť predovšetkým človekom, ktorý pozná svoje okolie, počúva ľudí a dokáže ich problémy pretaviť do konkrétnych riešení.

Prirodzene sa chcem venovať športu a pohybu a vytváraniu lepších podmienok pre deti, mládež, rodiny aj rekreačných športovcov. Rovnako mi záleží na mladých rodinách a deťoch, aby bol Martin mestom, v ktorom chcú mladí ľudia zostať, založiť si rodinu a vychovávať svoje deti. Ako kondičný tréner viem, že žiadny výsledok nepríde bez práce, trpezlivosti a jasného cieľa. Do mestského zastupiteľstva chcem priniesť rovnaký prístup

15

„Dennodenne pomáhám ľuďom. Chcem pomôcť aj mestu.“

– menej zbytočných slov a viac konkrétnej práce. Som manžel a otec dvoch detí a práve rodina je pre mňa jedným z najsilnejších dôvodov, prečo mi na budúcnosti Martina záleží. Verím, že dobré mesto nevzniká veľkými slovami, ale každodennou prácou ľudí, ktorým záleží na tom, kde žijú.

OBVOD Č. 2 SEVER – KOŠÚTY

Filip Šubrt

MANAŽÉR FUTBALOVÉHO KLUBU
MŠK FOMAT MARTIN

Martin je miesto, kde som vyrastal a kde mám svoje korene. Pochádzam z rodiny, v ktorej ma od detstva viedli k tomu, že na veciach, ktoré chceme dosiahnuť, treba pracovať. Mama ako učiteľka zasvätila svoj život práci s deťmi, otec sa venuje podnikaniu a mojou cestou sa stal šport. Už ako šestoročný som začal hrať hokej na poste brankára a práve šport výrazne ovplyvnil to, kým som dnes.

Na Rochester Christian University v USA som vyštudoval športový manažment a neskôr lídersstvo v športe. Osem rokov života mimo Slovenska mi dalo veľa. Spoznal som iné prostredie, ľudí aj spôsob, akým dokážu fungovať športové kluby, školy a celé komunity. Zároveň som si však uvedomil, že svoj život chcem mať doma. Preto som sa vrátil do Martina. Dnes tu žijem so svojou rodinou, vychovávam malého syna a pracujem ako manažér futbalového klubu MŠK FOMAT Martin. Šport tak poznám ako hráč, ale aj ako človek, ktorý sa mu profesionálne venuje a vidí, čo všetko dokáže dať deťom a mladým ľuďom. Práve športu sa chcem venovať aj vo verejnom živote. Chcem, aby mali deti v Martine dobré podmienky na pohyb a športovanie, aby boli naše

20

„Mal som možnosť zostať žiť inde, ale vrátil som sa. Martin je môj domov.“

športoviská miestami, kde to žije, a aby sme dokázali lepšie prepájať šport, školy a mesto. Zo zahraničia si nechcem prianiť pocit, že tam je všetko lepšie. Chcem priniesť skúsenosti a dobré nápady, ktoré môžu fungovať aj u nás. Mal som možnosť zostať žiť inde, ale vrátil som sa. Martin je môj domov. Chcem tu vychovávať svojho syna, pracovať a prispieť k tomu, aby aj ďalší mladí ľudia cítili, že má zmysel zostať alebo sa raz vrátiť domov.

OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE

Peter Junas

PROJEKTOVÝ MANAŽÉR
V STAVEBNÍCTVE

Som mladý Martinčan, ktorý sa nechce prestáňovať, ale chcem v Martine žiť a založiť si tu rodinu. Mnohé by sa na meste dalo zlepšiť a zveľadiť, v kandidatúre vidím spôsob, ako to zrealizovať. Pochádzam z Podhája a práve s touto časťou Martina je spojená veľká časť môjho života. Vyrastal som v rodine, v ktorej mal vždy svoje miesto šport, či už to bolo na začiatku lyžovanie, neskôr hokej a hokejbal, ale postupne aj basketbal či florbal. Rovnako tak kultúra a dianie v našom meste. Od malička som tak prirodzene vnímal Martin nielen ako miesto, kde žijem a som naň hrdý, ale ako komunitu ľudí, o ktorú sa treba zaujímať a starať. Veľkú časť môjho života tvoril hokej. Šport ma naučil disciplínu, vytrvalosť, tímovej práci a najmä tomu, že výsledok nepríde sám. Dnes pôsobím ako projektový manažér,

11

„Pôsobím ako projektový manažér. Zodpovednosť, spolupráca a schopnosť dotiahnuť veci do konca sú pre mňa základ.“

litné cesty a chodníky. Teda prostredie, v ktorom sa dobre žije rodinám, deťom aj staršej generácii. Aj preto dnes cítim, že je čas nielen sledovať, čo sa okolo nás deje, ale aktívne sa zapojiť a skúsiť svoje skúsenosti a energiu využiť pre miesto, z ktorého pochádzam. Verím, že dobré mesto vzniká tam, kde ľudia nemyslia iba na svoj dom či ulicu, ale záleží im aj na susedstve, okolí a komunite, ktorej sú súčasťou.

OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE

MVDr. Ivana Kováčiková

MANAŽÉRKA KVALITY
A RADIENIA SYSTÉMOV

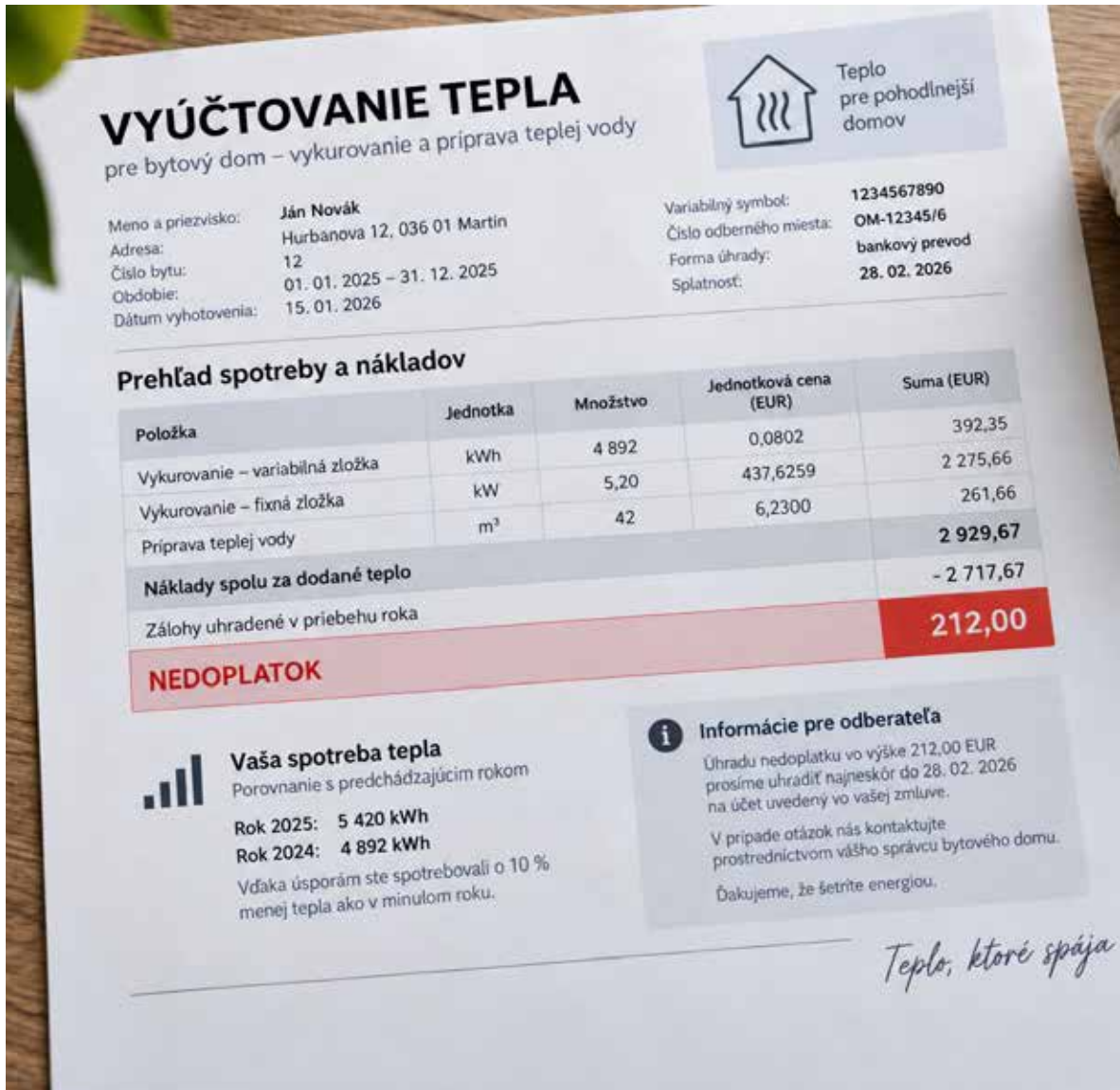
Som manažérka kvality a riadenia systémov s viac ako dvadsaťročnou pracovnou skúsenosťou v slovenskom aj medzinárodnom prostredí. Dvanásť rokov som žila a pracovala vo Veľkej Británii, kde som získala skúsenosť s iným spôsobom fungovania služieb, organizácie práce a komunikácie s ľuďmi. Dnes svoje skúsenosti využívam pri riadení ľudí, auditoch, analýze problémov a hľadaní praktických riešení. Do verejného života vstupujem preto, že mi záleží na tom, ako naše mesto funguje a ako sa rozhoduje o veciach, ktoré ovplyvňujú každodenný život jeho obyvateľov. Neprichádzam s príslubom, že poznám odpoveď na každú otázku. Prichádzam s odhodlaním počúvať ľudí, získavať relevantné informácie, spolupracovať s odborníkmi a niešť zodpovednosť za svoje rozhodnutia. Chcem podporovať zodpovedné a transparentné hospodárenie, rozhodnutia

13

„Prinášam manažérske skúsenosti, analytické myslenie a schopnosť rozhodovať sa na základe faktov.“

myslenie a schopnosť rozhodovať sa na základe faktov. Moja profesia si vyžaduje precíznosť, zodpovednosť, dodržiavanie štandardov a schopnosť hľadať príčiny problémov, nielen riešiť ich následky. Mám rada aktívny život, pohyb a spoznávanie nových miest. Martin a Turiec sú pre mňa miestom, ku ktorému mám osobný vzťah a na ktorého budúcnosti mi záleží. Verím, že dobré rozhodnutia sú výsledkom poctivej práce, relevantných informácií, otvorenej komunikácie a ochoty prevziať zodpovednosť.

Martinčania šetria, účty za teplo rastú

Martinčania roky zateplujú bytové domy, menia okná, regulujú kúrenie a spotrebúvajú menej energie. Napriek tomu je cena tepla v roku 2026 vyššia.

Pre bytové domy v Martine vzrástla celková jednotková cena tepla oproti štátom dotovanej cene z roku 2025 o 35 percent. Pri priemernom byte s rozlohou 65 štvorcových metrov to podľa STEFE Martin predstavuje približne 24 eur mesačne navyše.

„Najlepším nástrojom regulácie je taká cena, pri ktorej sa odberateľovi jednoducho neoplatí od centrálneho systému odísť.“

Téma tepla preto nie je iba otázkou energetiky. Je to otázka rodinných rozpočtov a zároveň toho, ako má byť systém centrálneho zásobovania teplom v Martine nastavený do budúcnosti.

ŠETRIŠTE, ALE IBA JEDNA ČÁST ÚKLESA

Aby bolo možné pochopiť, kde problém vzniká, treba sa pozrieť na spôsob, akým sa cena tepla tvorí. Skladá sa z dvoch základných častí – variabilnej a fixnej.

Variabilná zložka je naviazaná na skutočne odobraté množstvo tepla. Čím menej domácnosť alebo bytový dom spotrebuje, tým nižšia môže byť táto časť nákladov. Práve tu sa prejavuje zateplenie domu, nové okná, regulácia kúre-

nia aj úspornejšie správanie obyvateľov.

Fixná zložka naopak pokrýva stabilné náklady systému, ktoré nezmiznú ani vtedy, keď sa spotreba znižuje. Účtuje sa podľa regulačného príkonu odberného zariadenia. Ide teda o náklady spojené s tým, že tepelná sústava musí byť vybudovaná, udržiavaná a pripravená dodávať teplo bez ohľadu na to, koľko ho domáci práve spotrebujú.

A práve tu vzniká paradox. Obyvatelia šetria a znižujú spotrebu, čím dokážu znížiť variabilnú časť ceny. Ak však zároveň rastie fixná zložka, časť úspory sa stráca v rastúcich pevných nákladoch systému.

Pre rok 2025 bola fixná zložka maximálnej ceny pre STEFE Mar-

šene povedané: ľudia spotrebujú menej a na samotnej spotrebe môžu ušetriť, no pevná časť ceny rastie.

NAJLEPŠOU REGULACIOU JE DOBRÁ CENA

Centrálne zásobovanie teplom má jednu zásadnú výhodu – veľký systém by mal vedieť vyrábať a distribuovať teplo efektívnejšie ako množstvo malých individuálnych riešení. Práve rozsah má byť jeho ekonomickou výhodou.

Ak však výsledná cena prestane byť pre odberateľov výhodná v porovnaní s inými možnosťami, prirodzene vzniká tlak na odpájanie bytových domov, firiem či ďalších veľkých odberateľov. Odpoveďou na to nemajú byť ďalšie administratívne prekážky, ktoré odpájanie komplikujú.

Najlepším nástrojom regulácie je taká cena, pri ktorej sa odberateľovi jednoducho neoplatí od centrálneho systému odísť.

Ak je centrálne teplo skutočne najvýhodnejšou alternatívou, nepotrebuje zákaz ani prekážky pri odpájaní. Jeho najlepšou obranou je konkurencieschopná cena.

NESTAČÍ KAŽDÝ ROK PRENIEŠŤ VYŠŠIE NÁKLADY NA ODBERATEĽA

Problém sa nedá dlhodobo riešiť iba tým, že rastúce náklady systému budú automaticky premietané do fixnej zložky ceny. Takýto model má svoje limity.

Čím vyššia je fixná cena, tým väčší tlak vzniká na veľkých odberateľov, aby si hľadali vlastné zdroje. Ak zo systému odídu, fixné náklady zostávajú, ale rozdeľujú sa medzi menší počet tých, ktorí zostali. To môže vytvárať priestor na ďalší rast ceny a ďalšie odpájanie.

Dlhodobou udržateľným riešením je preto taká cenová politika, pri ktorej bude centrálne teplo v Martine cenovo konkurencieschopné voči reálnym alternatívnym zdrojom.

Nie iba v tabuľkách a modelových výpočtoch, ale na konečnom účte domácnosti.

KONKURENCIA MÔŽE PRINIEŠŤ VÝHODNEJŠIU CENU

Budúcnosť zásobovania teplom v Martine by nemala stáť na obmedzovaní možnosti odberateľov, ale na vytvorení prostredia, v ktorom budú môcť popri centrálnom systéme reálne existovať aj iní dodávatelia a alternatívne zdroje tepla.

Práve možnosť porovnania a konkurencia môžu byť impulzom, aby aj centrálny systém hľadal úspory, efektívnejšie riešenia a cenu, ktorá bude pre domácnosti skutočne výhodná. Ak bude centrálne teplo cenovo najlepšou voľbou, Martinčania pri ňom prirodzene zostanú.

Cieľom preto nemá byť chrániť jeden spôsob vykurovania pred konkurenciou. Cieľom má byť vytvoriť podmienky, v ktorých budú o odberateľa súperiť cena, kvalita a efektívnosť jednotlivých riešení. Takéto konkurenčné prostredie môže motivovať aj centrálnych dodávateľov k tomu, aby hľadali možnosti, ako cenu tepla znížiť a udržať ju pre obyvateľov výhodnú.

Martin ocení osobnosti, ktoré zanechali stopu

V piatok 6. novembra 2026 sa uskutoční slávnostné odovzdávanie verejných uznání a ocenení mesta Martin. Mestské zastupiteľstvo rozhodlo o laureátoch 7. októbra.

Mesto sa poďakuje ľuďom, ktorí prispeli k jeho kultúrne- mu, spoločenskému či športovému životu a pomáhali uchovávať jeho históriu.

Čestné občianstvo mesta Martin získajú dve osobnosti. Výtvarníčka a keramikárka Jitka Petrikovičová, ocenená in memoriam, spojila s Martinom šesť desaťročí svojho života. Jej keramické diela sa dostali do významných zbierok a tento rok si pripomína- me sté výročie jej narodenia. Druhým čestným občanom bude Milan Šútovec, literárny kritik, vedec a spisovateľ, autor odborných publikácií aj televízneho dokumentu Literárny Martin.

Cenu mesta Martin si prevzme architekt Otto Gáfa, ktorý sa podieľal na obnove historickej budovy Turčianskej galérie, bývalej mestskej sporiteľne či objektu bývalej Advokátskej komory. Ocenený bude aj podnikateľ Jozef Haco, zakladateľ spoločnosti HAKOM a Ovocie Turca, za rozvoj podnikania a vytváranie pracovných príležitostí v regióne.

Tretím laureátom Ceny mesta Martin je atletický tréner Pavel Slouka. Martin-skému športu sa venuje už 55 rokov; jeho zverenci štartovali na olympijských hrách, majstrovstvách sveta i Európy. Medzi športovcami, ktorých pripravoval, sú aj známe mená slovenskej atletiky.

Ocenenie dobrovoľníka mesta Martin získa Zdenko Ďuriška za biografický výskum osobností Martina a prácu pre komisiu, ktorá sa venuje Národnému cintorínu. Peter Janík bude ocenený za uchovávanie kultúrneho dedičstva mesta a Turca prostredníctvom filmových záznamov a dokumentov. Rovnaké uznanie patrí Dobrovoľnému hasičskému zboru Záturečie, ktorý si pripomína 145 rokov od založenia.

Nezávislí kandidáti do VÚC

VOLEBNÝ OBVOD Č. 6 · NA HLASOVACOM LÍSTKU ZAKRÚŽKUJTE NAJVIAC 8 KANDIDÁTOV

2 PharmDr. Marcela Balošáková, MBA

7 Ing. Vladimír Čambor

9 Mgr. art. Karol Čičmanec, ArtD

16 JUDr. Marína Gallová

27 Mgr. Roman Kubala

36 Mgr. Lenka Šluchová

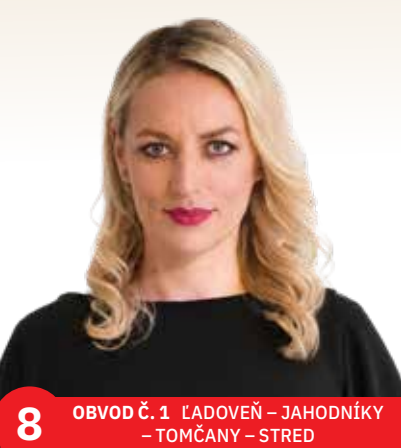

37 Ing. Stanislav Thomka, MBA

45 Mgr. Adam Žilák

Nezávislí kandidáti na poslancov pre mesto Martin

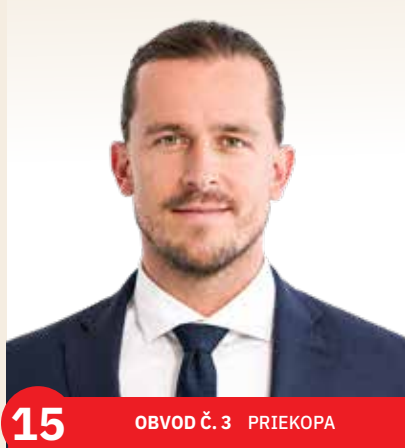
8 OBVOD Č. 1 ĽADOVEŇ – JAHODNÍKY – TOMČANY – STRED
JUDr. Marína Gallová

15 OBVOD Č. 1 ĽADOVEŇ – JAHODNÍKY – TOMČANY – STRED
Bc. Matej Jenigár

12 OBVOD Č. 3 PRIEKOPA
Ing. Stanislav Thomka, MBA

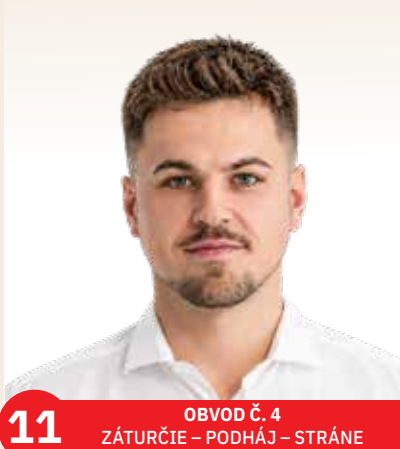
15 OBVOD Č. 3 PRIEKOPA
Mgr. Adam Žilák

20 OBVOD Č. 2 SEVER – KOŠÚTY
Filip Šubrt

3 OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE
PharmDr. Marcela Balošáková, MBA

11 OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE
Peter Junas

13 OBVOD Č. 4 ZÁTURČIE – PODHÁJ – STRÁNE
MVDr. Ivana Kováčiková

Poznáte šikovné starostky Turca?

OTÁZKA 1

Kedysi túto obec zdobili štyri veže, dnes už vidno iba tri. Viete, kto stojí na jej čele?

Reč je o Príbovciach, kde sa za posledné roky podarilo modernizovať dom smútku, sobášnu miestnosť, priestory materskej školy a obecného úradu, obnoviť športový areál, dobudovať chodník či rozšíriť verejné osvetlenie.

Výrazným projektom je aj premena starej materskej školy na denný stacionár, ktorý vytvára priestor na prirodzené stretávanie detí a seniorov. Obec zároveň získala 877-tisíc eur z Modernizačného fondu na energetické zefektívnenie obecných budov.

Súčasná starostka vedie obec od roku 2021, teda už viac ako päť rokov.

Viete, kto je starostkou Príbovca?

Nápoveda: Vo voľbách 2026 kandiduje pod číslom 2

OTÁZKA 2

Ešte pred pár rokmi patrila táto obec k najmenším v Turci. Dnes má niekoľkonásobne viac obyvateľov a ďalej rastie. Viete, kto stojí na jej čele?

Reč je o Dolnom Kalníku. Kým kedysi mala obec približne 50 obyvateľov a 20 rodinných domov, dnes tu žije okolo 400 ľudí v 125 domoch.

Jej starostka pôsobí v samospráve už 15 rokov, z toho 11 rokov na čele obce. Za toto obdobie sa Dolný Kalník výrazne rozrástol a ďalšie rozšírenie územného plánu vytvára priestor približne pre 60 nových rodinných domov.

Viete, kto je starostkou Dolného Kalníka?

Nápoveda: Vo voľbách 2026 kandiduje pod číslom 1

OTÁZKA 3

Za posledné štyri roky tu dokončili kanalizáciu vo väčšej časti obce a zaviedli optický internet. Viete, kto stojí na jej čele?

Reč je o Lipovci. Okrem kanalizácie sa tu podarilo zrekonštruovať budovu materskej školy a obecného úradu, vybudovať nové kryté stojiská na odpad a zaviesť vážený zber komunálneho odpadu. Obec získala na svoj rozvoj dotácie za viac ako 2 milióny eur.

Pred obcou sú ďalšie veľké projekty – územný plán, rekonštrukcia kultúrneho domu, kanalizácia zostávajúcich častí obce či obnova športového areálu Pod Kálnom.

Viete, kto je starostkou Lipovca?

Nápoveda: Vo voľbách 2026 kandiduje pod číslom 1

Osemsmerovka

Vyškrtajte všetky slová zo zoznamu vo všetkých ôsmich smeroch. Zvyšné písmená čítané po riadkoch zľava doprava tvoria tajničku.

R	O	V	R	Z	U	A	R	T	A	F	M
I	E	O	E	M	E	S	A	C	H	Z	M
O	S	Ľ	G	Ž	P	R	I	Á	O	Á	V
E	R	B	I	U	O	N	C	B	R	T	V
D	E	Y	Ó	P	T	E	Í	C	Y	U	O
O	C	M	N	A	N	E	E	P	R	R	L
M	V	E	L	A	C	I	T	A	M	Č	D
O	O	B	L	V	R	Ú	T	K	Y	I	A
V	Š	S	T	U	U	J	A	R	K	E	V
R	O	S	T	A	R	O	S	T	A	I	I
P	M	C	I	P	S	O	H	E	C	M	D
K	O	Ž	Ú	R	K	Y	T	Ú	Š	O	K

BLATNICA
DIVADLO
DOMOV
FATRA
HORY
HOSPIC
KOŠÚTY
KRAJ
KRÚŽOK
MARTIN
MATICA

MOST
MOŠOVCE
POSLANEC
REGIÓN
STAROSTA
TURIEC
VÁH
VOĽBY
VRÚTKY
ZÁTURČIE
ŽUPA

TAJNIČKA

Sudoku

Doplňte čísla od 1 do 9 tak, aby sa každé číslo nachádzalo práve raz v každom riadku, stĺpci aj vyznačenom štvorci 3 x 3.

4			7	6	9			
7			8		1	5		
	8			5	1	7	3	6
	2			8				1
6							2	
		5			2		4	
		9	5					
5	1	3				2		7
8								

